№ 267 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ № 267

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.
Ցայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տպարանի տէլէֆօն № 228.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1910 ԹՈՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(38-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը՝ 9 ր., 9 ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., 7 և 6 ամսվանը՝ 6 ր., 5 ամսվանը՝ 5 ր., 4 ամսվանը՝ 4 ր., 3 ամսվանը՝ 3 ր., 1 ամսվանը՝ 80 կ. և 20 կ. պօստի ծախք:

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ:

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և միևնոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշ:

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով առեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեանը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանոնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ: Հին բաժանորդներից խնդրվում է կցրել փոխադր. բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով:

Մեր հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Առաջիկայ 1910 թ. յունվարից

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼՈՒ Է

ԱՄՍԱԳԻՐ „ԱՐՕՐ“ ԱՄՍԱԳԻՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ-ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Ամսագիրը լինելու է անկուսակցական, բայց անպայման առաջադիմական ուղղութեամբ և իր էջերը լայն բացելու է բոլոր այն ձեռնհաս անձանց առաջ, որոնց սրտին մօտ է ընդհանրապէս գեղարուեստական գրականութեան և գիտութեան զարգացումը և մասնաւորապէս հայ գրականութեան և բանասիրութեան զարգացումը ու գիտութիւնների ժողովրդականացումը հայ ժողովրդի մէջ:

Այդ նպատակով ամսագրին մասնակցելու հրաւիրվելու են բոլոր հայ գրական ույժերը, առանց խտրութեան և քաղաքական ու սօցիալական հայեացքների տարբերութեան, ինչպէս և այն օտարազգի գրողները և գիտնականները, որոնք հետաքրքրվում և պարապում են հայկական բանասիրութեամբ և գրականութեամբ:

«ԱՐՕՐԸ» հրատարակվելու է հետևեալ ծրագրով.

I. Բելլետրիստիկա—վէպեր, վէպիկներ, պատմուածներ—ինքնուրոյն և թարգմանական:

II. Հիմնական յօդուածներ քաղաքական, քաղաքատնտեսական, գրականական և գիտական հարցերի մասին:

III. Գրականական ընդհանուր տեսութիւններ:

IV. Գիտական տեսութիւն:

V. Հայկական, ռուսական և օտարազգի մատենագրութիւն, գրախօսութիւն և քննադատութիւն:

VI. Արևելագիտութիւն (կովկասագիտութիւն, հայագիտութիւն, վրացագիտութիւն):

VII. Թատրոն և երաժշտութիւն:

«Արօրը» բաղկացած է լինելու 8—10 տպագրական թերթից:

«Արօրի» բաժանորդագինն է տարեկան 6 րուբլի, իսկ «Մշակ» լրագրի բաժանորդների համար միայն 3 րուբլի:

Արտասահման՝ 20 ֆր., իսկ «Մշակի» արտասահ. բաժանորդների համար՝ 10 ֆր.:

Ծանօթ.—«Մշակի» այն բաժանորդները, որոնք «Մշակի» տարեկան բաժանորդագին 10 ր. հետ կուղարկեն և 3 րուբլի, ուրեմն միասին 13 րուբլի, կը ստանան և «Արօր» ամսագիրը:

«Արօրը» ունենալու է առանձին խմբագրական կազմ, անկախ և ուրոյն «Մշակի» խմբագրութիւնից, որի մասին, ինչպէս և աշխատակիցների մասին, կը յայտարարվի առանձին:

«Արօրի» գրասենեակը ժամանակաւորապէս զետեղված է «Մշակի» խմբագրութեան մէջ, ուստի բոլոր դիմումները թէ բաժանորդագրութեամբ և թէ այլ գործերով պէտք է ուղղվեն այս հասցէով.

Тифлисъ, въ контору газ. „Мшакъ“. Для передачи редакціи „АРОРЪ“.
Tiflis, Rédaction du journal „Mschak“ pour „Aror“.
Թիֆլիս, գրասենեակ «Մշակի», յանձնել «ԱՐՕՐԻՆ»:

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

(Հ. 2.) (առ.) 1288. 0—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Վ. Ֆ. Կօմմիսարժէվսկայայի Պետերբուրգի դրամատիք. թատրոնի գաստրօլները

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 6-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ 13-Ը

Մասնակցութեամբ Վէրա Ֆեօդորօվնա ԿՈՄՄԻՍԱՐԺԷՎՍԿԱՅԱՅԻ

Կը ներկայացվեն.

Կիրակի, դեկտեմբերի 6-ին
«РОДИНА»
Դրամա 4 գ. Զուդերմանի, թ. Ֆ. Կումանինի

Երկուշաբթի, դեկտեմբերի 7-ին
«ДИКАРКА»
Կոմ. 4 գ. Օստրովսկու և Սօլովևի

Երեքշաբթի, դեկտեմբերի 8-ին
«НОРА» (Кукольный домъ)
Դրամա 3 գ. Հ. Իբսէնի, թ. Ա. և Պ. Գանզէնի

Չորեքշաբթի, դեկտեմբերի 9-ին
«ХОЗЯЙКА ГОСТИННИЦЫ»
Կոմ. 3 գ. 4 պատկ. Կ. Գոլդօնի, թ. Ս. Կ.-ի

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 10-ին
«БЕЗПРИДАННИЦА»
Դրամա 4 գ. Ա. Ն. Օստրովսկու

Ուրբաթ, դեկտեմբերի 11-ին
«БОЙ БАБОЧЕКЪ»
Կոմ. 4 գ. Զուդերմանի, թ. Ֆ. Կումանինի

Շաբաթ, դեկտեմբերի 12-ին
Պշիբիշեվսկու նոր պիէսը
«ПИРЪ ЖИЗНИ»
4 գործողութեամբ

Կիրակի, դեկտեմբերի 13-ին
Վերջին գաստրօլ
«ОГНИ ИВАНОВОЙ НОЧИ»
Դրամա 4 գ. Զուդերմանի, թարգ. Սաբլինի

Ներկայացումների սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին:

Դիրեկցիայի արտօնատէր՝ Պ. Ա. ԲՈՒԴԻՆ

առ. 1286. 1—1

«Г. М.» լրագրի հաղորդած տեղեկութիւնների համեմատ, շուտով Կ. Պոլիս կայցելեն անգլիական և իտալական թագաւորները և աւստրիական թագաժառանգ պրինցը:

—

Եգիպտոսում ապաստան գտած Ադանայի փախստականների դրութիւնը շատ մռայլ գոյներով նկարագրում է բողոքական միսիօնարների բերան «Sonnen Aufgang» հանդէսի մէջ տէր Արշալոյս Մաղաքեան: Միակ ելքը, նրա կարծիքով վերադարձնելն է փախստականներին իրանց բնագաւառը:

—

Ինչպէս հաղորդում են Կ. Պոլսից, թիւրք-պարսկական սահմանային թիւրիմացութիւնները սաստիկ սուր բնաւորութիւն առացան: Պարսկաստանը, ըստ երևոյթին, ույժ չունի զսպելու իր աւազակներին, որոնք տէր են դարձել Բաղդադի շրջաններին և մեծ անկարգութիւններ են առաջացնում այնտեղ: Նոյեմբերի 21-ին (դեկտեմբերի 4-ին) թիւրք մինիստրների խորհուրդը որոշեց մեծացնել պարսկական սահմանի վրա գտնվող թիւրքաց զօրքերի թիւը, բայց միևնոյն ժամանակ արգելել նրանց ամենին ներս խուժումն պարսկական հողի վրա: («Б. В.»)

—

«Русск. Вѣд.» լրագրի Սիրիայի թղթակիցը հետևեալ կերպով է նկարագրում զինւորագրութեան նոր օրէնքի գործադրումը Թիւրքիայի այդ շրջանում.

«Սօլդատութիւն»—ռուսաց անմոռանալի բանաստեղծի այդ խօսքերով կարելի է արտայայտել սիրիացի քրիստոնեաների տրամադրութիւնը, վշտի և յուսահատութեան այն խորին անդունդը, որի մէջ գցեց նրանց հոկտեմբերի 28-ին կարդացված սուլթանական ֆէրմանը նրանց զինւորագրութեան մասին: Չը նայելով այն բանին, որ լրագիրները վաղուց արդէն հաղորդեցին, որ օրինագիծն ընդունվել է երկու պալատների կողմից և հաստատվել է բարձրագոյն իշխանութիւնից, որ ամեն տեղ նախապատրաստական աշխատանքներ էին կատարվում զինւորագրութեան ենթակայ անձերի մետրիքական վկայականները կարգի բերելու մասին, սակայն շատերը չէին հաւատում, որ դա կիրագործվի: Միայն այն ժամանակ, երբ յատուկ յանձնաժողովներ եկան, որոնք ամենալուրջ կերպով սկսեցին նախապատրաստական աշխատանքը (դա ֆէրմանի հրատարակումից 2—3 շաբաթ առաջ էր), ազգաբնակութիւնը հասկացաւ, որ կառավարութիւնը հանաք չէ անում: Մահմեդականները կատաղեցին. «Ահա թէ Մուհամմէդ V-ի կառավարութիւնը որ աստիճան կարող է ծաղրի ենթարկել շարիաթը... Չէ՞ որ շարիաթում պարզ և որոշակի ասված է. քրիստոնեաները զինւոր չեն կարող լինել: Եւ դա հասկանալի է. քրիստոնեաները մահմեդականների թշնամիներն են: Ուրեմն կարելի՞ է արդեօք զէնք տալ թշնամու ձեռքը: Ի՞նչ բանի վրա նա կարող է գործածել այդ զէնքը, եթէ ոչ մահմեդականի դէմ կռուելու համար: Դա խելագարութիւն է, դա դաւաճանութիւն է»...:

«Սրանք են մեր ֆանատիկոսների գլխաւոր պատճառաբանութիւնները: Լրագիրները նորերս հաղորդեցին, որ անատոլիական մահմեդականները պատրաստակամութիւն յայտնեցին զինւորագրութեան ենթարկվել «18-ից մինչև 80 տարեկան հասակը», միայն թէ քրիստոնեաները զինւորներ չը դառնան:

«Քրիստոնեաներն ևս չափազանց դժգոհ վերաբերվեցին իրաւունքի այդպիսի հաւասարեցմանը: «Մենք ուրախանում էինք ազատութեան համար, կարծելով որ նրա հետ կանհետանայ իշխանաւորների ճնշումը, անարդարութիւնը դատարանում, չքաւորութիւնը, որ ոչ ոք ուրիշին չի նեղացնի, իսկ իրականութեան մէջ այն դուրս եկաւ, որ ամեն ինչ հին ձևով մնաց, իսկ այն նորը, որ բերեց մեզ ազատութիւնը—զինւորագրութիւնը—սպառնում է մեզ թշուառացնել վերջնականապէս... Առաջ մի 5—10 ր. կը վճարէիր տարեկան և քեզ համար հանգիստ ապրիր կամ գնա ուր ուզում ես աշխատանքի, իսկ այժմ արի և 3 տարի մաշվիր զօրանոցներում, իսկ ընտանիքդ կը նստի առանց հացի: Եւ շատ կարելի է՝ դեռ Եմէն կուղարկեն, իսկ այնտեղից այլ ևս վերադառնալ չը կայ: Ի զուր չէ ասել մի մինիստր. «Եմէնը թիւրքաց զօրքի գամբարանն է»:

ՄԻ ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Երեք և կէս տարի առաջ, 1906 թ. մայիսին, Եգիպտոսի Կահիրէ քաղաքում, նախաձեռնութեամբ Պօղոս Նուպար փաշայի և աջակցութեամբ մի քանի նշանաւոր հասարակական ու գրական գործիչների հիմնվեց մի ընկերութիւն «Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւն» անունով:

Այսօր մեր առջև է դրված այդ Միութեան եռամեայ գործունէութեան տեղեկագիրը:

Այդ գործունէութիւնը արժանի է, որ իր վրա հրաւիրէ բովանդակ հայութեան ուշադրութիւնը:

Եւ ոչ միայն հրաւիրէ ուշադրութիւն, այլ և արժանաւոր գնահատութիւն գտնէ հայկական աշխարհից:

Հայ ազգի տարեգրութիւնների մէջ հազուագիւտ դէպք է, որ մի ընկերութիւն այնքան կարճ միջոցում ունենայ այնպիսի բեղմնաւոր գործունէութիւն և այնքան մեծ համակրութիւն ու ժողովրդականութիւն ձեռք բերէ, ինչպէս Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը:

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը, որ հիմնվեց 1881-ին, իր գոյութեան մօտ երեսնամեայ ընթացքում հազիւ կարողացաւ հաւաքել 200,000 րուբլու դրամագլուխ, բայց Միութիւնը երեք տարվայ մէջ ունեցաւ մօտ 90,000 րուբլու դրամագլուխ և ծախսեց բարեգործական նպատակներով 240,000 ֆրանկ:

Անկասկած այդ նշանաւոր աջողութիւնը Միութիւնը ձեռք բերեց շնորհիւ այն սկզբունքների, որոնք կազմում են նրա հիմնական նպատակը, մի նպատակ, որ արժանի է ամենայն համակրութեան, խրախուսանքի և աջակցութեան:

Այդ նպատակն է՝ նպաստել ախտաբնակ, գլխաւորապէս Փոքր-Ասիայի հայ ժողովրդի մտաւոր և բարոյական զարգացմանը, աշխատել բարւոքել նրա նիւթական և տնտեսական կացութիւնը, հայթայթելով հայ գիւղացիութեանը հողատնտեսական միջոցներ, արհեստագործութեան վերաբերեալ գործիքներ և նախագիտելիքներ:

Միութիւնը հայէս մարդասիրական է, չունի քաղաքական որևէ նպատակ և համազգային է: Նա անխտիր օգնութեան է հասնում և հասնելու է թէ Թիւրքիայի, թէ Պարսկաստանի և թէ Ռուսաստանի հայ տառապեալներին և այդ կողմից հանդիսանում է հայերի համար մի վերին աստիճանի կարևոր հաստատութիւն:

Եւ մարդասիրական, զուտ բարեգործական այն լայն սկզբունքը, որ Միութիւնը դրել է իր գործունէութեան իբրև հիմնաքար, չունենալով քաղաքական որևէ հանգամանք, այն անհագին կարիքը, որ զգում է այսօր հայութիւնը, մանաւանդ Թիւրքիայի հայութիւնը մի օժանդակող կենտրոնի գոյութեան մէջ,—առաջ են բերել այն ուշագրաւ փաստը, որ այսօր, երկրագնդի զանազան կողմերից օգնութեան կարօտ հայերը դիմում են Միութեանը և նրա մէջ տեսնում գրեթէ մի համազգային կենտրոն, որ կոչված է իր բարեգործական ձեռնարկներով միութեան և բարոյական համերաշխութեան կապերով զօդել ի սփիւռս աշխարհի ցրված հայ զանգուածները:

Եգիպտական ազատ հողի վրա և ազատամիտ օրէնքների հովանաւորութեան ներքոյ, Միութիւնը իր գործունէութեան մէջ ոչ մի խոչընդոտի չէ կարող հանդիպել և ունի ամեն հնարաւորութիւն՝ լայն կերպով ծաւալելու իր գործունէութիւնը:

Ուստի և մենք ոչ մի րօպէ չենք վարանում ռուսահայ ժողովրդի ուշադրութեանը յանձնել Միութիւնը և յորդորել չը խնայել նիւթական և բարոյական աջակցութիւն ու զօրավիգն հանդիսանալ մի այդպիսի ազգօգուտ և ժողովրդաօգուտ հաստատութեան:

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Սիմֆերօպօլ, 30 նոյեմբերի

Թէօդօսիայի գաւառում հեղեղները ոչնչացրել են շատ այգիներ: Վնասները հաւասարվում են մի քանի հարիւր հազար րուբլու: Հարիւրաւոր այգեպաններ բոլորովին քայքայվեցին:

(Հ. Գ.)

—

Բերլին, 30 նոյեմբերի

Րէյխստագում պետական կանցլերը հանդէս եկաւ Էլզաս-Լօթարինգիայի խրերի դրութեան առիթով և ասաց, որ Գերմանիայում ոչ ոք չէ մտածում դատապարտել այն բարի վերաբերմունքը, որ կայ ներկայումս Էլզասի և Լօթարինգիայի ազգաբնակութեան նկատմամբ. բանը միայն նրանումն է, թէ ինչպէս են արտայայտվում այդ զգացմունքները: Գերմանական պետութիւնը ցանկանում է բարգաւաճումն գաւառներին ոչ միայն նիւթական հարցերում, այլ և քաղաքական անկախութեան շրջանում:

Րէյխստագը առաջին ընթերցումից յետոյ բիւջէն յանձնեց բիւջէտային մասնաժողովին: (Հ. Գ.

—

Բրիւսել, 30 նոյեմբերի

Երեկոյեան հրատարակված բիւլլետէնից երևում է, որ թագաւորի առողջութիւնը վատացել է:

Երեկոյեան կայացաւ մինիստրների խորհրդի նիստը: (Հ. Գ.)

—

Պարիզի լրագիրները հաղորդում են, որ Բելգիան գտնվում է լուրջ պատահարների նախօրեակին: Հասարակաց կարծիքը պահանջում է, որ Լէօպօլդ թագաւորը գահից հրաժարվի յօգուտ իր եղբօրորդու՝ Ալբերտի: Երկրում անբաւական են թագաւորի նոր առևտրական ձեռնարկութիւններից և առաւել նրա նոր սիրային արկածներից: Կաթօլիկ հոգևորականութիւնը և զինւորականութիւնը շփոթված է այն դիրքով, որ պետութեան մէջ բռնել է թագաւորի նոր սիրուհի բարօնուհի Վօգանը, որի արարքները գայթակղեցնում են ժողովրդին: («Рѣчь»)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Կ. Պօլիս, 30 նոյեմբերի

Պալատը շարունակում է Լինչի ընկերութեան կօնցէսսիայի հարցի քննութիւնը:

Մեծ վեզիրը ընդունում է Ջաւիդ-բէյի բանաձևը, որ ասում է. «Մինչև յատուկ օրէնք հրատարակելը, ընդունելով որ կառավարութիւնը իրաւունք ունի կօնցէսսիաներ տալ, որոնք կապված չեն պետական գանձատան դրամական պարտաւորութիւնների հետ, և յայտնելով կաբինէտին վստահութիւն, պալատը անցնում է հերթական գործերին»:

Օպպօզիցիայի պահանջով տեղի է ունենում գաղտնի քուէարկութիւն թերթիկներով: Բանաձևն ընդունվում է 168 ձայնով ընդդէմ ութի: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ պարլամենտում սկսվեց արդէն մի քանի օր սպասվող փոթորիկը: Պատգամաւոր Հասան-Ֆեհմին հարցապնդում արեց հոգևոր-դատական դատարանի անդամի պաշտօն տալու վերաբերմամբ մի անձի: Այդ պաշտօնը տուել էր շէյխ-իւլ-իսլամը՝ հակառակ պարլամենտական յանձնաժողովի որոշման: Պատասխանելով հարցապնդումին, շէյխ-իւլ-իսլամը յայտնեց, որ նրա վրա, որպէս ուղղափառների հոգևոր պետի վրա, պարտաւորութիւն է դրված ուշադրութեան չառնել պարլամենտի որոշումները, եթէ նրանք հակառակ են արդարութեան ոգուն: Պատգամաւորները կատաղի կերպով բողոքեցին:

Շէյխ-իւլ-իսլամը իր խօսքն ուղղեց հարցապնդումի հեղինակի հասցէին, ասելով. «Դուք սխալւում էք: Ահա ձեզ իմ պատասխանը: Եթէ դուք գոհ չէք դրանից, ես պատրաստ եմ թողնել պաշտօնս անյապաղ»: Պատգամաւորների կողմից լսվեցին բացագանչութիւններ. «Մի շտապէք: Մենք կը ստիպենք ձեզ այդ անել առաջիկայ շաբաթը»:

Նիստի դահլիճում քաոս տիրեց: Մինիստրները գնացին պատգամաւորների մօտ՝ նրանց հանգստացնելու համար: Շէյխ-իւլ-իսլամը վերջ ի վերջոյ յայտնեց, որ իրան չեն հասկացել, և որ ինքը կամենում էր միայն ասել, որ պատգամաւոր Հասան-Ֆեհմին լաւ տեղեակ չէ գործին: Նախագահին աջողվեց վերականգնել կարգը, և այդպիսով վերջացաւ այդ միջադէպը: («Б. В.»)

«Եւ ահա այդպիսի խորհրդածութիւնների ազդեցութեան տակ գաղթականութիւնը Սիրիայից դէպի Ամերիկա, Եգիպտոս, Աւստրալիա և այլն վերջին ամիսները այնպիսի չափեր ստացաւ, որ կառավարութիւնը ստիպված էր լուրջ միջոցներ ձեռք առնել գաղթականների դէմ։ Սակայն նրա բոլոր ջանքերն ապարդիւն անցան։ Ձինւորագրութեան ենթակայ անձերի միայն 10⁰/₀-ն էր եկել։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐՕՏ ԼՈՒՐ

Թիֆլիսում տեղեկութիւն է ստացվել, որ Խորէն վարդապետ Մուրադբէկեանը հաստատվել է Երևանի թեմի փոխ-առաջնորդի պաշտօնում, իսկ Բաբգէն վարդապետ Աղաւելեանը նշանակվում է Շամախու թեմի առաջնորդ։

Խորէն վարդապետ Մուրադբէգեանը անցեալ տարի Երևանի թեմի ժողովրդի ձայնատւութեամբ ընտրվեց փոխ-առաջնորդ կամ փոխանորդ (այդ թեմի իսկական առաջնորդը՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն է), սակայն բարձր կառավարութեան կողմից նրա ընտրութիւնը չը վաւերացվեց։ Այս տարի Վեհ. Կաթողիկոսը նոր դիմումն արեց Կովկասի Փոխարքային, և, ինչպէս երևում է, նրա միջնորդութիւնը յարգված է։

Ուրեմն ժողովրդի քուէով ընտրված Խորէն վարդապետ Մուրադբէգեանը հաստատվում է Երևանի թեմի առաջնորդ։ Մենք միայն ուրախանալ կարող ենք, որ ժողովրդական ընտրութիւնը յարգվեց և Երևանի պէս մի բազմահայ ու կարևոր թեմ ձեռք է բերում ժողովրդաընտիր առաջնորդ։ Եւս առաւել ուրախ ենք, որ այդ փաստը ցոյց է տալիս, թէ կառավարութեան կողմից որևէ արգելք չը կայ ժողովրդական ընտրութեան դէմ։

Ուստի և մեզ համար միանգամայն անհասկանալի է թւում և վատ ազդեցութիւն է գործում այն լուրը, թէ Բաբգէն վարդապետ Աղաւելեանը նշանակվում է Շամախու թեմի առաջնորդ։ Ուրեմն դարձեալ առաջ է քշվում նշանակովի ընտրութիւնը, մինչև այժմ ընդունված և վաւերական ճանաչված սիստեմը։

Երբ մի փոքր ժամանակ առաջ նոյնպիսի մի լուր տարածվեց Մեսրոպ եպիսկոպոսի մասին, թէ նա նշանակվում է Թիֆլիսի առաջնորդ, և հասարակական կարծիքը յուզվեց, Էջմիածինը թէև պաշտօնապէս ոչ մի հերքում չը տուեց, բայց մասնաւոր կերպով և իրա Մեսրոպ եպիսկոպոսի միջոցով աշխատեց հանդարտեցնել յուզված մտքերը և յայտնել, թէ առաջնորդական պաշտօնները այսուհետև ընտրութեամբ պէտք է լինեն։

Եւ ահա Բաբգէն վարդապետի նշանակման մասին լուրը գալիս է նորից յուզելու մտքերը։

Խնդիրը, ինչպէս անցեալ անգամ Մեսրոպի մասին չէր, այժմ էլ Բաբգէնի մասին չէ։ Թող Շամախու թեմի ժողովուրդը ընտրէ Բաբգէնին, և մենք առաջինը կը լինենք ողջունող, բայց թող ընտրվի և ոչ նշանակվի։

Յոյս ունենք, որ Էջմիածինը կը շտապէ միանգամ ընդ միշտ հերքել այդ լուրերը և յայտարարել, թէ ընտրութեան սկզբունքը վերջնականապէս ընդունված և ճանաչված է և այսուհետև առաջնորդների, փոխանորդների, յաջորդների պաշտօնները ընտրութեամբ պէտք է տրվեն։

ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԱԿՏԸ

Կիրակի, նոյեմբերի 29-ին, կայացաւ Յովնանեան դպրոցի մէջ հանդէս, ուր նախորդ հոգաբարձութիւնը ներկայացրեց իր երեքամեայ գործունէութեան հաշիւը։ Դպրոցում խռնվել էր հանդիսականների, գլխաւորապէս ծնողների խուռն բազմութիւն։

Հանդէսը բացեց թեմակալ առաջնորդը «Հայր-մերով», որից յետոյ աշակերտուհիները երգեցին դաշնամուրի ընկերակցութեամբ։ Հոգաբարձութեան անդամ տ. Դ. Թաղէոսեան կարդաց նախորդ հոգաբարձութեան եռամեայ հաշիւը և տեղեկագիրը, իսկ տեսուչ Ռաշմաճեան կարդաց ուսումնական մասի տեղեկագիրը։ Հաշւից երևաց որ 1906 թ. հոկտ. 1-ից ց-1 սեպտ. 1909 թ. դպրոցը ունի դեֆիցիտ մօտ 9000 ր., իսկ 1909—10 թ. թ. ընթացքում դեֆիցիտ ի նկատի կայ 3000 րուբլի, այնպէս որ նոր հոգաբարձութեան առաջ դրված կայ մօտ 12,000 ր. դեֆիցիտ ծածկելու հոգսը։

Աշակերտուհիների թէ խմբական և թէ սօլօ երգեցողութիւնը հայերէն և ռուսերէն բաւական լաւ տպաւորութիւն թողեց։ Լաւ տպաւորութիւն թողեց և ուսուցիչներից մէկի՝ Մատէնճեանի ճառը։

Տաղտկալի և ձանձրալի էր միայն աշակերտուհիներից մէկի կարդացած ճառը «Հայ կինը ժողովրդական երգերի մէջ» վերնագրով։

Ն. Մ. ԳԱԲՈՒՆԻԱ-ՑԱԳԱՐԵԼԻԻ ՅՕԲԵԼԵԱՆԸ

Կիրակի, նոյեմբերի 29-ին, վրաց ազնուականների թատրոնում կատարվեց տաղանդաւոր դերասանուհի Ն. Մ. Գաբունիա-Ցագարելիի XXX-ամեայ բեմական գործունէութեան յօբելեանը, որը անցաւ շատ փայլուն կերպով, թողնելով հասարակութեան վրա նպաստաւոր տպաւորութիւն։ Յօբելեարուհին, շրջապատված դերասաններով, բուռն ծափերով ընդունվեց։

Յօբելեանական մասնաժողովի նախագահ իշխ. Օրբէլիանին հանդէսը բացված յայտարարելով, շնորհաւորեց յօբելեարուհուն, որից յետոյ քառաձայն խումբը, ձայնակցութեամբ լարանուագ երաժշտախմբի, Պալիեվի ղեկավարութեամբ կատարեց «Մրավալ ժամիէր» երգը։

Ապա Վրաց Դրամատ. Ընկ. վարչ. կողմից մի պատգամաւորութիւն ներկայացաւ, որի ներկայացուցիչներից Նախուցիշվիլին կարդաց մի ուղերձ, Ն. Էրիստովը՝ մի ոտանաւոր, և նուիրեց արծաթէ պսակ։

Հնարաւորութիւն չունենալով մանրամասնօրէն գրի առնել բոլոր ճառախօսների ասածները, մենք կը տանք միայն նրանց ցուցակը։

Ուղերձ ներկայացվեց վրաց ազնուականութեան կողմից։

Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան կողմից ներկայացաւ քաղաքային վարչութիւնը, գլուխ ունենալով քաղ. պաշտ. Ալ. Խատիսեանին, որը արտասանեց մի գեղեցիկ ճառ։

Ճառեր արտասանեցին և ուղերձներ մատուցին հետևեալ հասարակական հաստատութիւնների ներկայացուցիչները.

Արտիստական Ընկերութիւնը, որ կարդաց Դոլուխանով։

Ժուռնալիստների Ընկերութիւնը, որ կարդաց Զաքար։

Վրաց մէջ գրագիտութիւն տարածող ընկերութիւնը, որ կարդաց Ղիփշիձէ։

Վրաց ուսուցիչների Թիֆլիսի ընկ.։

Թիֆլիսի բարձր կուրսերի ուսանողուհիների կողմից։

Հայոց Դրամ. Ընկ. կողմից ուղերձ կարդաց Տ. Յովհաննիսեան։

Հայ դերասանական ընկերութեան կողմից մի ճառ արտասանեց Ա. Յարութիւնեան և մատուցեց արծաթեայ մի սէրվիզ։

Վրաց «Ջէջիլի» մանկական հանդէսի խմբագրութիւնը։

Վրաց «Մօմավալի» թերթի խմբագրութեան կողմից ճառ արտասանեց Ծերէթէլի։

«Закавказье» թերթի խմբ. կողմից շնորհաւորեց Ամիրաջիբի։

«Աղբիւր-Տարազի» խմբ. կողմից շնորհաւորեց Տ. Նազարեան։

«Тифлисск. Листокъ»-ի խմբագր. կողմից շնորհաւորեց աշխատակիցներից մէկը։

«Մշակի» խմբ. կողմից վրաց լեզուով ճառ արտասանեց Գ. Միրաղեան։

Զուբալովի ժող. տան կողմից շնորհաւորեց իշխ. Արղութեան-Երկայնաբազուկը։

Ապա ջութակահար Դ. Դաւթեանը նուագեց «Bach»-ի «Aria»-ն, որին ձայնակցում էր ֆիս-գարմօնի վրա Քարթվելովը։ Արտիստը արժանացաւ բուռն ծափահարութիւնների։

Տէր-Գրիգորեան մի ուղերձ կարդաց սիրողների կողմից։

Երկաթուղու արհեստանոցի Հաւլաբարի և Աւճալեան թատրոնների վրացի սիրողների կողմից։

Ռուս դրամ. դերասանների կողմից վգացված ճառ արտասանեց դերասան Դաւիդով և մատուցեց դափնեայ պսակ։

Մի պատգամաւորութիւն շնորհաւորեց Թիֆլիսի Հասարակական Կլուբի կողմից։

Վրաց Պատմական և Ազգագրական Ընկ. կողմից շնորհաւորեց Սարաջէվ։

Վրաց Ֆիլարմօնիական Ընկերութիւնը մատուցեց մի ուղերձ։

Այնուհետև խումբը նորից երգեց «Մրավալ ժամիէր» երգը։

Նոյն խումբը շատ աջող կերպով երգեց մի երաժշտական ալլէգորիա, որից յետոյ շնորհաւորեցին Թիֆլիսի երաժիշտների ընկերութեան պատգամաւորները, որի մէջ շեշտվում էր, որ յօբելեարուհին լինելով թատրօնի երկրպագու՝ եղել է միաժամանակ վառ սիրող երաժշտութեան և, հոգու ամբողջ էութեամբ սիրելով երաժշտութիւնը, ինքն էլ շատ աջող կերպով և գմայլիչ գեղգեղանքներով միշտ երգել է։

Ուղերձ կարդացվեց Թիֆլիսի ժողովրդական գրադարանների ընկ. կողմից։

Օպերային ընկերութեան ներկայացուցիչները ուղերձի հետ մատուցին և մի դափնեայ պսակ։

Վրաց մէջ գեղարուեստական գրականութիւն տարածող ընկ. կողմից շնորհաւորեց Ս. Ղիփիանին։

«Նակադուլի» մանկական հանդէսի կողմից կարդացվեց մի ուղերձ։

«Театръ и Искусство» հանդէսի կողմից շնորհաւորական ճառ արտասանեց նրա աշխատակիցներից մէկը։

Այնուհետև շնորհաւորեցին Զուբալովի ժողովրդական տանը խաղացող վրաց սիրողների պատգամաւորները։

Առևտրական գիտելիքներ տարածող Թիֆլիսի ընկ. կողմից ճառ արտասանեց իշխ. Արղութեան-Երկայնաբազուկը։

Ձեռագործ տարածող արհեստանոցի կողմից մատուցվեց մի ուղերձ և պսակ։

Թառ ածող Գիգօ Տէր-Մարկոսեանը արտասանելով մի քանի սրտաբուղխ խօսքեր՝ նուիրեց մի գեղեցիկ դափ և ապա թառի վրա նուագեց մի պարսկական եղանակ, արժանանալով բուռն ծափահարութիւնների։

(Վերջը միւս անգամ)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ
(Հեռագրով)

Պետերբուրգ, 30 նոյեմբերի

Նիստը բացվում է իշխան Վոլկոնսկու նախագահութեամբ։ Մինիստրների օթեակում է արդարադատութեան մինիստրը։

Հերթին տեղական դատարանի բարենորոգման երկրորդ քննութիւնն է։

Զեկուցանող Շուբինսկին բացատրում է, որ վիճաբանութիւններից առաջ անհրաժեշտ է կանգ առնել դատական կանոնադրութեան առաջին և երկրորդ յօդուածների վրա, որոնք դատական իշխանութիւնը 1889 թւի բարենորոգման համաձայն յանձնում են զեմստվային պետերին և գիւղական դատարաններին։ Դատական բարենորոգումների մասնաժողովն առաջարկում է վերացնել յիշեալ յօդուածները։

Հռետորներից մի քանիսը կողմնակից են գոյութիւն ունեցող շրջանային դատարաններին, սակայն բարելաւելու պայմանով, ոմանք կողմնակից են այդ և զեմստվային պետերի դատարանները Արևմտեան երկրում վերացնելուն, իսկ Բուլատը առաջարկում է հաստատել ժողովրդական հաշտարար դատարան գաւառի դատարանի ձևով։

Ընդմիջում յայտարարելով և նիստը վերսկսելով, նախագահն առաջարկում է թերթիկներ պատրաստել անձի անձեռնմխելիութեան օրինագիծը քննող մասնաժողովի նոր 22 անդամների ընտրութեան համար։

Բերեզովսկի 2-րդը յայտնում է, որ աջակողմեանների ֆրակցիան, գտնելով որ մասնաժողովի վերակազմութիւնը արդասիք չէ բնաւ պետական ենթադրութիւնների, այլ կուսակցական անձնական հաշիւների, հրաժարվում է մասնակցել յիշեալ մասնաժողովի ընտրութիւններին (ձայն ձախից՝ «Լաւ էլ անում էք»)։

Կովալենկօ 2-դ, Տանցով, Պախալչիկ և Ուրկէվիչ խօսում են յօգուտ շրջանային դատարանի պահպանման՝ բարելաւված հիմունքներով։

Զեկուցանող Շուբինսկին բանաձևելով խօսակցութիւնները մատնանշում է, որ այսօր հռետորների մեծ մասը կրկնեց նախկին ասածները։

Այնուհետև մասնաժողովի առաջարկութիւնը զեմստվային պետերի և շրջանային դատարանների վերացման մասին ձայների մեծամասնութեամբ ընդդէմ աջակողմեանների և գիւղացիների մի մասի ընդունվում է։ Ստանիցային դատարանները վերացնելու առաջարկութիւնը ընդունվում է միաձայն։ Ընդունվում է եզակի հաշտարար դատաւորի սկզբունքը։

Առանց վիճաբանութիւնների ընդունվում է վերացնել ընդհանուր դատական կանոնադրութեան չորրորդ և հինգերորդ գլուխները։

Հերթին տասներորդ յօդուածն է, որ նախատեսում է ընտրողական հաշտարար ինստիտուտ Ռուսաստանի 48 նահանգներում։ Ձերնիցկին և բարօն Շիլլինգը խօսում են նշանակովի դատաւորների օգտին, որով առաջինը մատնանշում է, որ Արևմտեան-Եւրոպան հրաժարվեց ընտրողական ինստիտուտից։

Տիչինինի և Ձերնիցկու ճառերի ժամանակ դահլիճում լսվում են խօսակցութիւններ և աղմուկ, որոնք խանգարում են լսել հռետորներին։ Նախագահը կրկնակի խնդրում է Դումային չաղմկել։ (Հ. Գ.)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

✦ Ազգայնականների խմբակցութիւնը մտցրել է Պետ. Դուման մի օրինագիծ, որ Խարկովի, Կիևի, Կազանի և Օդեսսայի համալսարաններում բացվեն գիւղատնտեսական բաժանմունքներ։

✦ Ֆրանսիակ. պարլամենտի անդամները փետրվարին փոխ-այցելութեան են գալու իրանց ռուս պաշտօնակիցներին։

✦ Կ. Պոլսեցի թիւրք փաստաբան Նորադունովիչը այցելել է Պետական Դուման և շատ հիասթափվել. «Երբ ես գտնվում էի Դումայում, ասաց նա «Утро России» թերթի աշխատակցին, ես ինձ կարծում էի կուռող աշակերտների շրջանում։ Ի հարկէ թիւրքական պարլամենտը հեռու է կատարելութիւնից, բայց այնտեղ յաժնայն դէպս աւելի լուրջ են աշխատում»։

✦ Նոյեմբերի 20-ի յիշատակելի նիստին նախագահում էր փոխ-նախագահ իշխ. Վոլկոնսկին, աջակողմեան, սօյուզնիկ, որ միշտ առանձին քնքշութեամբ է վերաբերվում աջակողմեանների վայրենութիւններին և շատ խիստ՝ ընդդիմադիր կուսակցութեան որևէ «համարձակ» խօսքին, թէև նա լինի կատարեալ պարլամենտական։ Նախագահը այդ նիստին, ինչպէս յայտնի է, երկար ժամանակ թոյլ տուեց Մարկով 2-ին անպատժելի այս կամ այն պատգամաւորին, յարձակվել այս կամ այն ազգութեան վրա։ Ընդդիմադիր կուսակցութիւնը պատրաստվում էր նոյն օրը ներկայացնել գրաւոր բողոք իշխ. Վոլկոնսկիի դէմ, սակայն ընդմիջման ժամանակ իշխանը մօտեցաւ Մ. Աջեմեանին և ուրիշներին, ներողութիւն խնդրեց և խոստովանեց, որ Մարկով 2-ին աւելի շուտ պէտք էր խօսքից զրկած լինէր։ Միջադէպը վերջացած է համարվում։

✦ Ժողովրդ. ազատութեան կուսակցութիւնը մտադիր է մի օրինագիծ ներկայացնել, որով մենամարտի մասնակցող պատգամաւորը զրկվում է իր կոչումից։ Մինչդեռ ամեն կողմից միայն դատապարտութիւններ են լսվում «պատիւ վերականգնեցնող» անմիտ միջոցի՝ մենամարտութեան մասին, որին առիթ տուեց վերջերս Ա. Ի. Գուչկովի և կոմս Ա. Ա. Ուվարովի մէջ եղած մենամարտութիւնը,—հոկտեմբերեաններին բերան և Ա. Ի. Գուչկովից ներշնչվող «Гол. Москвы» երկար և բարակ ցիտատաքաղուածքներ է բերում (№ 267) ժխնամարտական զանազան «օրինագծերից», թէ արդեօք իրաւունք ունի մենամարտութեան մասնակիցներից մէկը ափ-աշխարհ, ցուցարար ձևով կրակել դէպի օդը, ինչպէս արել էր կոմս Ա. Ուվարովը, փոխանակ ատրճանակը ուղղելու հակառակորդի սրտին, ինչպէս արել էր Ա. Ի. Գուչկովը։ Բոլոր մասնակիցների վրա այս մենամարտութիւնը թողել է նման տպաւորութիւն, այն է որ՝ դեպուտատին պատշաճ չէ այդ ձևով մաքրել իր պատիւը։ Եւ աջակողմեան Կրուպենսկին և առաջադիմական Ն. Ն. Լվովը միևնոյն համոզմունքին են եկել, թէև երկուսն էլ եղել են մենամարտութեան մասնակից-վկաներ։

✦ «Гол. Моск.» հաղորդում է, որ դումայական հոկտեմբերեան խմբակցութեան նախագահ կրկին ընտրված է Ա. Ի. Գուչկովը, օգնականներ՝ Րօձեանկօն և Ֆօն-Անրէպը։

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ» Ի ԿԱՀԻՐԷ

Օրերս հրատարակուեցաւ, բաւական բովանդակ հատորիկի մը մէջ, Հ. Բ. Ը. Միութեան եռամեայ տեղեկագիրը, անդամոց լիակատար ցուցակը և բարեփոխեալ ծրագիրը։

Բաւական է թռուցիկ ակնարկ մը նետել հրատարակուած հաշուեկշիռներուն վրայ, հաճոյալից սքանչացման մը տակ՝ անոր կատարած գերազանցօրէն մեծ նախաձեռնային գործը տեսնելու համար։

Շատ անգամ միտքիս եկած էր՝ ազգային այն կարևոր հաստատութեան մասին՝ քանի մը տող բան գրել «Մշակի» ընթերցողներուն համար, սակայն ամեն անգամին ալ ստիպուած էի յետաձգել մտադրութիւնս յարմար առիթի մը, ըստ արժանւոյն ներկայացնել կարենալու ճշգրիտ վիճակը և կատարած ու կատարելի դերը անոր, որ ոչ միայն մեզ նման անբաղդ ազգի մը մէջ գնահատելի բարիք մը կրցաւ ըլլալ, այլև պատիւ պիտի բերէր ունէ մեծ և՝ մենէ այլապէս՝ բաղդաւոր ազգի մը ևս։

Ես աւելորդ կը համարիմ մանրամասնութեանց մէջ մտնելով պատմելու այն՝ ամեն՝ ուղղակի կամ անուղղակի՝ պատճառները, որ ծնունդ տուին Բարեգործականին։ Բաւեմ միայն որ անիկա իր նախածրագրեալ նպատակին մէջ արդարև «Հայկական Ընդհանուր Միութիւն» ըլլալու կոչուած՝ «Բարեգործականի» վերածուեցաւ մէկէ աւելի լուրջ և կենսական նկատումներով։

Պոլսոյ մէջ Աբիկ Ունճեանի ցաւալի սպանութենէն ետքը, Եգիպտոսի հայ մեծատուններէ նոյնպէս՝ սպառնական անստորագիր նամակներ ընդունած էին այն «սև վոհմակէն», կամ ըստ Արփիար Արփիարեանի՝ «սովալլուկ գայլերէն», որ, տխրահռչակ Արգուեան և ընկ. ղեկավարութեան տակ՝ յեղափոխական անունի սրբապղծութեամբ՝ հայ մեծատունները շահագործելու անխիղճութիւնը մարդասպանութեան, ազգասպանութեան հասցնելով, Ունճեանի նման ազնիւ և բարեգործ հայէ մը վերջ Նիւ-Եօրկի մէջ Թավշանճեանի և Կահիրէի մէջ Արփիարի կեանքը կը դաւաճանէր, հայ մեծատուններուն դրամը ուզածնուն չափ և ուզածնուն պէս ուտել չկրնալնուն կատաղութենէն խելացնոր։

Դրամները, որ մինչ այն անյագ կոկորդներու անյատակ անդունդներուն մէջ հալած կը մաշէին, գաւաթ մը ջուրի մէջ լուծուող շաքարի մը պէս՝ իրենց հետ տանելով ազգին ոյժերը և ժողովուրդին հաւատքը, նոր ու հայութեան ճշմարիտ զգացումները գոհացնող հաստատութեան մը առիթը մէկ հատիկ կը դարձնէին և ներշնչումը բարեբաստիկ։

Մեր ունևորները, որ փարաւոններու երկրին մէջ շատ անտարբերներ չէին արդէն՝ թէև անկազմակերպ, զգացին պէտքը միութեան մը, որով իրենց բաժինը բերելով հանդերձ հասարակաց հայրենիքին և ազգակցաց դժբաղդ և աննախանձելի վիճակին՝ միանգամայն լաւագոյն ապալէզը պիտի բանային համազգային գործակցութեան մը, կեդրոնի մը շուրջ, որ սիրող առաւ-փոխաւութեանց մէջ՝ ըստ ամենայնի արժանի վստահութեան՝ պիտի կրնար միացնել ժողովուրդին լումաները, զանոնք տրամադրելու երկրին դժբաղդ կացութիւնը և աբիւնոտ անբոյժ վէրքերը դարմանելու գործին։

Հ. Բ. Ը. Միութեան երևումը ջերմահաւատութեամբ մը ընդունուեցաւ մենէ շատերէ։ Հայրենեաց ցաւերուն առհասարակ օտար և անտարբեր թուող անձնաւորութիւններու կողմէ այսպէս դրսևման ձեռնարկի մը լրջութիւնը և դիւականութիւնը կասկածի տակ դրուեցաւ, ինչպէս նաև՝ մինչ այն ազգին բաղդին յեղաշրջութիւնը իրենց մենաշնորհ դարձուցած՝ ուրիշ դասակարգերու համար ևս համարուեցաւ ան վտանգ մը պարզապէս... իրենց հացը, ազդեցութիւնը ջլատելու, կասեցնելու կարող՝ ծանր վտանգ մը։

Փայփլուն գոյներով, խաբուսիկ հրապուրանքներով չէր գար ան, ինչպէս եկած էին և կը մնային մեր միւս գործունէութիւնները՝ միակ պայմանը միամիտ և ոչխարամիտ մասերու աչքին յաջողելու։ Ան մեծախօսիկ ծրագիրներով և խոստումներով չէր հռչակեր... հրաշալիքները։ Այլ տարաբաղդ ազգին վէրքերը դարմանելու, կապկպելու, տգիտութիւնը լուսաւորելու, վաղուայ համար ապրելու իղձը և հաւատքը զօրացնելու, կեանքի պայքարին մարզելու, պատրաստելու առաջադրութեամբ լոկ, տիրող մութին և անստուգութեանց մէջ՝ անոր լուսավառ փարոսը և նեղ օրերու ապաւէնը դառնալու անփառունակ ծրագիրով մը ժողովրդեան կը ներկայանար։

Գործին գլուխ անցած էր անձնաւորութիւն մը—Պօղոս Նուպար փաշա—որ՝ Միութեան համեստ նպատակին հակառակ՝ հսկայ գործին յաջողութեան և դիւականութեան բոլոր գրաւականները կը մարմնաւորէր իր անձին մէջն իսկ։ Ու վերջին տարիները չարաչար յուսախաբութիւնները և ժողովրդեան միամիտ հաւատքին շահագործումը ստեղծուած տեսակ մը արհեստական բռնապետութիւնները—Համիդի մը չափ ծանրակշիռ—Հ. Բ. Ընդ. Միութեան կազմութիւնը անհրաժեշտ դարձնող ազդակը եղան, անոր շուրջը հաւաքելով հետզհետէ՝ արտասահմանի հայութեան լուրջ մասը, ինչպէս նաև երկրին հայութեան բովանդակ ուշքը։

Հայ ժողովուրդը, հակառակ անճիշտ տաբաձայնութիւններու, տուող և զոհող եղած է միշտ և, յարենք, նամանաւանդ չափէն աւելի աչքը գոց և անհաշիւ տուող և... զոհող։ Ժողովուրդին այդ տուրքերը պահանջելով ստացողներուն մատակարարութիւնը և գեղծումնալից գործունէութիւնը միայն զինք յուսախաբ և յոռետես ըրին... առանց հայրենիքին պէտքերէն և կարիքներէն բան մը պակսեցնելու, որ առաւել քան երբէք անմիջական կըլլար և անհրաժեշտ։

Շատ քննադատուեցաւ իր քիչ մը միակողմանի և սեղմուած կանոնագիրին տրամադրութիւնները, որոնք թոյլատրելով հանդերձ ժողովուրդին ամեն տեսակ աջակցութիւն և անդամակցութիւն՝ վարչական գործոց մէջ անոր միջամտութեանը և մասնակցութեանը կտրուկ չափ ու սահման մը կը դնէին։

Առաջին ակնարկով մը այս պարագան շատ աչք ծակող է և այդ հաստատութեան ազնուապետական դրոշմը կարտացոլացնէ։ Արդարև խոստովանինք, որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը՝ իր կազմակերպիչ գլխաւոր ոյժերու մէջ վեր առնուած՝ նմանապէս ազնուապետական կամ, աւելի ճիշտ, ունևորական ընկերութիւն մըն է, և իր կանոնաւոր և մեծագումար հասոյթները հարուստ դասակարգէն կուգան, առանց սահմանափակելու՝ ինչպէս ըսինք՝ հասարակ ժողովուրդին խոնարհ և փոքրիկ տուրքն ալ՝ սկսեալ կէս րուբլի ամսաբաժինէ մը։ Բայց տրուած ըլլալով ներկայի մեր ընկերական գէշ տրամադրութիւնները, որոնք թիւրք բռնապետութեան դէմ կռուող գործունէութեանց ցաւագինօրէն անկումին և յոռեշրջումին պատճառը հանդիսացան, այդ սեղմումը Միութիւնը պաշտպանող կարևոր և իրական պատուարը կըլլար և եղաւ։ Այն օրը, որ ամեն կէս րուբլի վճարողը իրաւունք ունենայ կարծէք վարչութեան մէջ իր ձայնը լսեցնել տալու, բոլորովին կրնանք վստահ ըլլալ, որ Միութիւնը նոյնպէս պիտի իյնայ և պիտի իյնայ... այլասերուած։

Յարենք սակայն, որ Միութեան հիմնադիրները երբէք նպատակ չունէին ժողովրդեան մասնակցութեան դէմ մշտակայ պատուար քաշել։ Երեք տարի առաջ—Միութեան կազմութեան թուականին—վարչական գործոց մասնակցելու կամ քուէարկութեան իրաւունք ունենալու համար, հարկ կար, որ անդամը հինգ րուբլի կանոնաւոր ամսաբաժին վճարող ըլլար, մինչ վերջին՝ այս տարուայ բարեփոխութեամբը, այդ չափը իջեցուեցաւ երկուքուկէս րուբլիի։

Հ. Բ. Ը. Միութեան հաշուող և հեռատես կազմիչները, որպէս դրական և գործնական միտքեր, վերոյիշեալ վտանգը՝ կերևի անձնական տխուր և մեր միւս գործունէութեանց պատիւ չբերող փորձառութիւններով նշմարած ըլլալով, իրենց հիմնած գործին յարատևութեան, օգտակարութեան և ապագայի հոգածութենէն դրդուած՝ իրենց վերապահեցին վարչութեան ղեկավարութիւնը։

Անոնց այդ հաշիւը դժբաղդաբար չափէն աւելի ճիշտ էր, խոստովանելու համար՝ թէ իրենց այդ պարագան կանխատեսելը մեծապէս խելացութիւն մը եղաւ արդարև։

Հայկական Բարեգ. Ընդ. Միութիւնը այսօր ազգային հաստատութիւն մը դարձած՝ այլ և անոր մէկ անհրաժեշտութիւնը եղած է, և ապահովութիւն ներշնչող իր վիճակը և կատարած ու հետզհետէ մեծցող գործը՝ ազգին համակրալից ուշադրութիւնը իրաւամբ դէպի զինք կը հրաւիրեն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

❖ Երևանի նահանգապետը, Կովկասի Փոխարքայի դիւանատան հարցումին՝ իրան յանձնված նահանգի գիւղացի ազգաբնակութեան մատակարարական միջոցների դրութեան մասին, պատասխանեց, որ Երևանեան նահանգում մատակարարական օգնութեան մասին խնդրագրեր ստացվեցին այս տարի միայն հինգ գիւղերի գիւղացիներից և այդ էլ տարվայ առաջին կէսին, մինչև նոր բերքի ժողովելը։ Յիշեալ հինգ միջնորդութիւններից բաւարարութիւն տրըվեց երկուսին, իսկ մնացած երեքին մերժվեց։ Իսկ նոր բերքից յետոյ ոչ մի խնդրագիր չէ ստացվել, որովհետև ուտելիքի բաւական պաշար կայ, որը կը բաւէ այս տարի։

❖ Այս օրերս ներքին գործերի մինիստրութեան ընդհանուր գործերի վարչութիւնը ուղարկեց նահանգապետներին և քաղաքապետներին հրահանգիչ-կարգադրութիւն ամբողջ Ռուսաստանում Գոգոլի արձանի համար, որ հաստատվելու է Պետերբուրգում, հանգանակութիւն բանալու մասին։

❖ Ստացանք Նոր-Նախիջևանից հետևեալ հեռագիրը Ա. Քալանթարի յոբելեանի առիթով. «Շնորհաւորելով Ձեր յոբելեանը, խորագոյն շնորհակալութիւն եմ յայտնում այն աշխատանքների համար, որ Դուք կատարեցիք մեր ժողովրդի տնտեսական զարգացման ասպարիզում։ Եր. Շահազիզ»։

❖ Թէ որ աստիճանի կարգուկանոն է տիրում մեր երկաթուղիներում, ցոյց է տալիս մասնաւոր անձանց պահանջները դէպի արքունի երկաթուղային վարչութիւնը. պահանջների թիւն է 43,000, իսկ գումարը $8^1/_2$ միլիոն։ Զարմանալի չէ, որ Անգլիայի արդիւնաբերողները ծանօթանալով Ռուսաստանի մթնոլորտի հետ՝ հրաժարվեցին առժամանակ նոր ձեռնարկութիւններ սկսելու մեր երկրի մէջ։

❖ Թիֆլիս եկաւ Լոնդոնից ինժ. Սօիր իր ընկերներով ռազմավիրական ճանապարհի անկէզ քարի (լեռնափայտ—асбестъ) շերտերը և Բաղդադի գիւղի (Իմերէթիա) նաւթային հորերը ուսումնասիրելու նըպատակով։ Միևնոյն մարդիկ քննելու են նաև Ծորոխի երկարութեամբ ընկած արքունական անտառները։

❖ Մօտիկ ապագայում Թիֆլիսում սպասվում է գիտական նպատակով Բեռլինի բուսաբանական այգու վերատեսուչ պրոֆեսոր Էնգլերի գալուստը։

❖ Հեռագրական Գործակալութիւնը շատ անգամ է ուղտն ուտում, իսկ մժեղը՝ քամում։ Չը տալով մեզ տեղեկութիւններ բազմաթիւ կարևոր երևոյթների մասին ներքին և առաւել՝ արտաքին կեանքի վերաբերեալ, նա երբեմն բաւական լիառատ է դառնում. այդպէս, օրինակ, անցեալ օրը նա հաղորդեց երբեմն աքսորական, ապա սուիդնիկ և դէպուտատ Գ. Շմիդտի մահը, որի ընտրութիւնը (Մինսկից) չը ճանաչեց անգամ հոկտեմբերեան Դուման։

❖ Գալ տարվայ յուլիսին Վոլժսկո-[illegible]

[illegible]

խին կազմակերպված է ախտահան կայան։

❖ 1910 թւին Թիֆլիսում գումարվելու է վրաց գրքեր հրատարակողների և գրավաճառների ժողով։ Ժողովը ի միջի այլոց զբաղվելու է այն հարցով, թէ ինչպէս կանոնաւոր հիմքերի վրա պէտք է դնել գիւղերում գրքեր տարածելու հարցը։ Մտադրութիւն կայ Թիֆլիսում հիմնելու մի պահեստ խանութ գրքերի, զանազան հանդէսների, թերթերի և այլն։ Կը կազմվի հրատարակիչների ընկերութիւն, որը գիւղերում կունենայ ներկայացուցիչներ։

❖ Վրաց երաժշտական ընկերութիւնը դեկտեմբերին կը տայ վրացերէն օպերա։

❖ «Դրօէբա» թերթը իր անցեալ կիրակնօրեայ յաւելուածում յոբելեանների առիթով տուեց Ա. Քալանթարի և Գաբունիա-Ծագարելիի պատկերները։

❖ Նոյեմբերի 29-ին X քաղաքամասի ոստիկանութիւնը զինուոր-պահակների հետ շուրջկալ կատարեց և ձերբակալեց 36 անգործ և անանցաթուղթ մարդկանց։

❖ Կովկասի Փոխարքայի առանձին յանձնարարութիւնների պաշտօնեայ Լօրիս-Մելիքեանին անցեալ օրը գտել են սպանված Սաբուրթալօ արուարձանում։ Մանրամասնութիւնները կը հաղորդենք։

❖ Քութայիսում հիմնվել է ժողովրդական համալսարան։ Նախաձեռնողներն են՝ Ս. Գ. Ծերեթելի, Պ. Ի. Ղիփիանի և Ի. Փ. Բաքրաձէ։ Գրվել են 100 անդամներ։

❖ Կարապետ Պէտիկեան, զրկվելով կնոջից և անկարող լինելով խնամել իր երեք երեխաներին, կամենում է նրանցից մէկին՝ 22 ամսական Անդրանիկին տալ որդեգրելու բարեգութ կամ անզաւակ ընտանիքներին։ Երեխան աշխոյժ է և գեղեցիկ։ Պէտիկեան ծառայում է Սոլոլաքի(?) հանքային բաղանիքում, 6-րդ քաղաքամասում։

❖ «Մշակի» № 266-ում, երրորդ երեսի չորրորդ սիւնակի վրա այն լուրի մէջ, որ վերաբերում է Լ. Եավօրսկայայի՝ անգլիական բեմի վրա ունեցած աջողութիւններին, մի սխալ է սպրդել։ Պիտի լինի՝ «Լ. Եավօրսկայան այս օրերս հանդէս է եկել Լոնդոնի արքայական թատրոնի բեմի վրա «Վասիլիսա Մելենտիեվա» պիէսի մէջ»։

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

Մուշի առաջնորդ Ներսէս եպիսկոպոս Խարախանեան, կարդալով «Բիւզանդիոն» թերթի մէջ տրտունջ իր դէմ, որ Մուշի թեմի վարժարանների տնօրէնութիւնը յանձնել է Դաշնակցութեան ներկայացուցիչներին, Էջմիածնից գրած մի նամակով աշխատում է արդարացնել իրան այդ մեղադրանքից։ Նա ասում է, թէ հրաւիրել է Սիմէօն Զաւարեանին թեմական տեսուչ, որովհետև «կովկասահայք շատ պատուաւոր վկայութիւններ կուտային», և ինքն համոզված է, որ «պ. Զաւարեան երբեք թոյլ չի տար, որ իր պաշտօնավարութեան շրջանին մէջ գտնված դպրոցներու մէջ կրօնի և եկեղեցւոյ դէմ պայքարներ բացուին»։

Ամենայն յարգանքով վերաբերվելով Ս. Զաւարեանին իբրև մարդու, պէտք է սակայն նկատել տանք Խարախանեան Ներ-[illegible]

րից, դժուար թէ կարողանայ գործել ինքնուրոյն և չենթարկվել կուսակցութեան դիսցիպլինային։ Ս. Զաւարեանին կարելի էր յանձնել դպրոցների ղեկավարութիւնը միայն այն դէպքում, երբ նա պաշտօնապէս յայտարարէր, իբրև չիտակ անձն, որ չէ հետևելու իր կուսակցութեան ծրագրին։ Հակառակ դէպքում, Մուշի դպրոցների ղեկավարութիւնը նրան յանձնելը կարող է այն հետևանքն ունենալ, որ հայ ժողովուրդը կը զլանայ իր նուէրները յօգուտ այդ դպրոցների։ Այդ մասին երևի չէ մտածել Ներսէս եպիսկոպոս Խարախանեանը։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

Ներքին գործերի մինիստրութիւնը հաւաքել է ճշգրիտ վիճակագրական տեղեկութիւններ այն անձերի մասին, որոնք թողնելով պրավօսլաւ հաւատը՝ անցել են այլ դաւանութիւնների յրնթացս 17 ապրիլի 1905 թւի մինչև այս տարվայ յունիս 1-ը։

Յայտնի է, որ 1905 թ. ապրիլի 17-ին հրատարակվեց բարձրագոյն հրովարտակ, որ նշանաւոր դիւրութիւններ էր տալիս անհատներին ընդունել այս կամ այն հաւատը։

Պարզ բան է, որ պրավօսլաւ հաւատից այլ կրօնների փոխվել են ոչ բուն ռուսները, այլ նրանք, որոնք նախորդ ռէժիմի ընթացքում բռնի կամ ստիպողաբար միացվել են պրավօսլաւ եկեղեցուն։ Դա կարելի է հաստատել և հաւատափոխների բընակչութեան տեղերով. այսպէս՝ կաթոլիկութիւն ընդունել են 233 հազար հոգի, որոնցից բուն Լեհաստանում՝ 168 հազար, իսկ լեհերով բնակեցված արևմտեան նահանգներում՝ 62 հազար հոգի։ Մահմեդականութիւն ընդունել են 50 հազար մարդ, որոնցից 49 հազարը արևելեան 6 նահանգներում։ Լիւթերականութիւն ընդունել են $14^1/_2$ հազար մարդ, որոնցից 12 հազարը՝ Մերձ-Բալտեան երկիրներում, որտեղ երջանկայիշատակ Կ. Պ. Պօբեդօնօսցևի օրով էստերը և լատիշները բռնի միացվում էին պրավօսլաւ եկեղեցուն։ Բուդդայականութիւն ընդունել են 3400, մովսիսականութիւն 400, կռապաշտութիւն 150։ Ընդհանուր թիւը հաւասար է 302 հազարի։ Նկատելի է, որ ամենամեծ մասը հաւատափոխութիւնը կատարել է բարձրագոյն հրովարտակը հրատարակվելուց յետոյ անմիջապէս, որ հաստատում է մեր կարծիքը, թէ հաւատափոխները ռուսներ չեն, ինչպէս ուզում են հաւատացնել աջակողմեանները, որպէս զի արգելքներ դրվեն դաւանափոխութեան համար, այլ ուրիշ ազգութիւնների մարդիկ, որոնք բռնեկալող հանգամանքների են եղել սպասելիս նորից վերադառնալու պապենական հաւատին։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Հայկական Թատրոնի բաղդը կաղում է։ Հայ դերասանական ընկերակցութիւնը, ինչ ջանք էլ որ թափում է, չէ կարողանում թատրոն գրաւել հայ հասարակութիւնը։ Այն սոսկալի ապատիան, անտարբերութիւնը, որ տիրում է հայ հասարակութեան մէջ դէպի ազգային բոլոր գործերը և հաստատութիւնները, ապատիա, որ մենք համարում ենք արդիւնք յեղափոխական էկսեցիսների և նրանց հետևող ռէակցիայի տիրապետութեան, տարածել է իր թևերը և Մելքօնեանի հայկական տաճարի վրա, որ, աւաղ, չունի այլևս պաշտողներ։ Մասամբ այդ երևոյթը մենք բացատրում ենք և նրանով, որ վերջին տարիները հայ թատրոնական գործի գլուխ կանգնել կամեցան մարդիկ, որոնք ոչ մի կապ չունէին հայ գեղարուեստի հետ, ոչ մի գաղափար նրա մասին և ստանձնել էին այդ գործը լոկ եսասէր փառասիրութեան համար և առ ի չգոյէ այլ յարմար զբաղմունքի, և հէնց որ իրանց փառասիրութիւնը յագուրդ գտաւ, հէնց որ քննող դերասանների կողմից արժանացան մեծարանքի և հէնց որ չաղ ռոճկաւոր պաշտօն գտան, հեռացան, թողնելով քայքայված գործը, դէպի որը հայ հասարակութիւնը ներշնչվել էր արդէն անվըստահութեամբ։

Երկուշաբթի երեկոյեան հայ դերասանական ընկերակցութիւնը ներկայացրեց Ֆրանսուա Կօպպէի պիէսան, «Սեվերօ Տօրէլլի» տրագեդիան, բայց ոչ նորութիւնը (հայ բեմի համար), ոչ պիէսայի հայրենասիրական սիւժէտը չը կարողացան գրաւել բազմութիւն դէպի թատրօնը։ Եւ եթէ դերասանները տասնապատիկ աւելի լաւ խաղային, քան խաղացին, այդ հանգամանքը դարձեալ չի գրաւի դէպի թատրօնը հայ հասարակութիւնը։

Մեր կարծիքով, աւելի լաւ է դադարեցնել ներկայացումները Արտիստ. թատրոնում և այժ տալ ժողովրդական ներկայացումներին Զուբալովի ժողովրդական տան մէջ, ուր ժողովուրդը այնքան մեծ սիրով յաճախում է։

Հ. Ա.

—

Բալախանի, 27 նոյեմբերի

Հայ ներկայացումների բացակայութիւնը մեզանում զգալի է մանաւանդ այս տարի։ Այդ պակասը լրացնելու համար, մի խումբ ինտելիգենտներ կազմել են սիրողների մի մշտական խումբ, նպատակ դնելով արժան ներկայացումների միջոցով բանւորութեանը կապել թատրոնի հետ և այդպիսով նպաստել, որոշ չափով, բանւորների զարգացմանը։

Խումբը հրապարակ իջաւ «Մարվող ճրագներ» պիէսայով և «Երկու քաղցածներ» վօդեվիլով։

Սիրողների այդ խումբը, ինչպէս ցոյց տուեց փորձ-ներկայացումը, ունի համակրելի ույժեր։ Ջալալեանը՝ Յակոբի, օր. Պիչիկեան՝ Մարթայի և տ. Սարգսեան՝ մօր դերում աչքի էին ընկնում իրանց բնական ու կենդանի խաղով։

Սիրողներից Հ. Չիլինգարեանը (Ալեքսանդր) շատ թոյլ էր, միւս դերակատարները բաւարար էին։ «Երկու քաղցածներում» աչքի էին ընկնում իրանց աշխոյժ խաղով Ջալալեանը (Դանտէ) և Վաղարշակը (Կակուլի)։

Տարօնեցի

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

—

Նոյեմբերի 28-ին, շաբաթ, երեկոյեան, Հասարակական Կլուբում Ալ. Խատիսեան կրկնեց իր դասախօսութիւնը Լէօնիդ Անդրէեվի «Անֆիսա» և «Անաթեմա» պիէսների մասին։ Դասախօսը կարողացաւ ամփոփ գաղափար տալ Անդրէևի այդ գործերի արժանաւորութիւնների և այն հարցերի մասին, որոնց շօշափելը եղել է ռուս գրողի նպատակը։ Չենք կարող սակայն մատնացոյց չանել դասախօսութեան մի աչքի ընկնող պակասութեան վրա։ Դասախօսը թւեց միայն արժանիքները և ոչինչ չասաց Անդրէևի թերութիւնների մասին ընդհանրապէս և մասնաւորապէս «Անֆիսա» և «Անաթեմա» գործերի թերութիւնների մասին։ Մենք գիտենք, օրինակ, որ նորերս Մոսկվայի գեղարուեստական ակումբում, Այխենվալդ(?) կարդացել է մի դասախօսութիւն, որի մէջ շատ աննպաստ կարծիք է յայտնել Անդրէևի ստեղծագործութեան մասին։ Բացակայութիւն գեղարուեստականութեան, աղմկահար պաթօս, սարսափների մելօդրամային կուտակումն՝ ահա ինչպէս է բնորոշել Այխենվալդն այդ ստեղծագործութիւնը։ Նրա կարծիքով, «Անաթեման» և Անդրէևի համանման գործերը ներկայացնում են վատ ընդօրինակումներ Դոստոևսկիից։ Անդրէևի ստեղծագործութիւնը, իբրև մակաբոյծ բոյս, փաթաթվել է հզօր կաղնու շուրջը, ծծելով նրա հիւթերով և խլրացնելով նրանցից այն, ինչ որ կարող էր մաքուր այդ գրողի տկար ոգին։

Մի որևէ հեղինակի արտադրութիւնների գնահատութեան ժամանակ պէտք է, միակողմանիութիւնից խոյս տալու համար, կանգ առնել և նրա թերութիւնների վրա։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Խանլուղլար (Շար. Դարալ.) գ., 20 նոյ.

Երկար տարիներ է, որ անդուլ աշխատանք և ունեցած վերջին կոպէկներս գործ եմ դրել մի գիւտի վրա և այժմ արդէն հասել եմ նպատակիս։ Գիւտիս էութիւնը և նպատակը այն է, որ ծանրութեան միջոցով կարողանանք ամէն տեսակ մեքենաներ բանեցնել. ծանրութեան ույժը փոխարինելու է ջրի, գոլորշու, օդի և այլ ույժերին։ Իմ գիւտիս գործնական ընթացք տալու համար շատ փոքրիկ գումարի կարիք ունեմ. բարեգործ և հետաքրքիր մարդկանց ուշադրութիւնը և օգնութիւնն եմ խնդրում, որ չը խնայեն 100—200 րուբլի գումար, որով թէ ինձ և թէ գուցէ ընդհանրութեանը մեծ չափով նպաստած կը լինեն. այդ ցոյց կը տայ մօտ ապագան։

Թէօս Յովհաննեան Թարվերանեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, 22 նոյեմբերի

«Մշակի» անցեալ տարվայ № 83-ում, Թաւրիզից թղթակից Իբրն մութ կերպով ակնարկութիւն էր արել մեր գրական դէմքերից՝ Ատրպետի Թաւրիզում կատարած ոչ-պատւաբեր մի գործառնութեան համար։ Դրանից յետոյ նոյն տարին Թիֆլիսում հրատարակվող «Հօսկ» լրագրի 117-դ համարում դուրս եկաւ Նորհատեան և աւելի լուսաբանեց ու պարզաբանեց Ատրպետի գործ դրած վարմունքը Շէյխ Իբրահիմի մասին և այպանեց նրան։ Ատրպետ՝ Նորհատեանի մերկացումները զուր զրպարտութիւն ու բամբասանքներ համարելով, դատնապէս վիրաւորված, բողոք ներկայացրեց դատարանին և պահանջեց արժանաւոր բաւարարութիւն։ Դատաստանական դահլիճը, գործին լուծում տալու համար, Թաւրիզից հրաւիրել էր մի քանի անձնաւորութեանց՝ վկայութեան համար, որոնք գործին մօտից ծանօթ էին։ Բայց որովհետև այստեղից վկաների գնալը հնարաւոր չէր, ուստի դատարանի քննիչը Թաւրիզի ռուսաց հիւպատոսարանն էր ուղարկել 15 հարցերից բաղկացած մի թուղթ, հիւպատոսարանում քննութիւն կատարելու և արդիւնքն ուղարկելու համար քննիչին, ի նկատի ունենալով և այն՝ որ Թաւրիզն էր այն վայրը, ուր տեղի է ունեցել ծանօթ

[illegible]

որոցմէ 537-ը Եգիպտոսի մէջ (Սուդան ալ մէջն ըլլալով)։

Քիչ մըն ալ իր կատարած գործին և օգտակար ծառայութեանց մասին պարզ գաղափար մը տալու համար՝ պլպտենք իր եամեայ հաշուեկշիռները, որոնք շատ մը խօսքերէ աւելի աղէկ պիտի կրնան ընթերցողը համոզել սոյն կարևոր Միութեան մեծութեան և անհրաժեշտութեան նկատմամբ, որ զինք իրաւամբ հայերուս համար կը դարձնեն այն՝ ինչ որ է Ալիանս Իզրայէլիթը հրէից մէջ։

Երեք տարուայ մէջ Միութեան մուտքը եղած է ընդամէնը $1,264,745^1/_4$ եգիպտական ղրուշ կամ այն է՝ 126,475 րուբլի, գոյացած մուտքի տուրքերէ՝ մօտ 66,410 րուբլի, ամսավճարներէ՝ մօտ 37,900 րուբ., նուիրատուութիւններէ՝ մօտ 14,450 րուբլի, արժեթղթերու կտրոններէ և զանազաններէ՝ մօտ 7600 րուբլի։

Այս գումարներուն մատակարարութիւնը և ծախսումը (նպաստ և այլն) եղած են, ըստ տրամադրութեան Միութեան կանոնագիրին, հետևեալ կերպով։ Դրամագլուխին (առայժմ անձեռնմխելի)՝ մօտ 87,180 ր., նպաստներ՝ զրկուած Հայաստանի զանազան կողմերը և բազմազան նպատակներով՝ մօտ 25,425 րուբլի և մնացեալը ծախք և սնտուկի մէջ պատրաստ դրամ։

Մուտքի տուրք տրուած է ա. տարին 48,864 ր., բ. տարին 16,660 ր. և գ. տարին 886 ր.։ Իսկ ամսավճարները եղած են ա. տարին 11,720 ր., բ. տարին 11,873 ր. և գ. տարին 14,310 ր., ինչ որ կը ցուցնէ թէ՝ եթէ առաջին տարին հարուստներուն մասնակցութեամբ մուտքի տուրքը միւս տարիներէն աւելի եղած է, ամսավճարները՝ ընդհակառակն՝ տարուէ տարի աւելցած են անդամներու շատնալովը։

Ուրեմն, Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր դրկած նպաստներէն դուրս այսօր մօտ 87,180 րուբլիի կարևոր դրամագլուխ մը ունի իր տրամադրութեան տակ, բաղկացեալ մեծ մասամբ շահաբեր արժեթուղթերէ և քիչ մըն ալ հնչիւն դրամէ, բոլորն ալ պահ տրուած Կրէտի-Լիոնէի բանկին քովը։

Իսկ նպաստները անխտիր ղրկուած են այն ամէն տեղերը, ուր անոնց պէտքը հրամայողական եղած է. այսպէս՝ Կովկաս (հայ-թուրքական կռիւներէն արկածելոց), Վան, Մուշ, Բիթլիս, Զէյթուն, Ակն, Տիվրիկ, Սղերդ, Հաճըն, Տիգրանակերտ, Սեբաստիա, Մարաշ, Արաբկիր, Խարբերդ, Կիւրին, Բալու, Ալեքսանդր և այլն, և այլն, ըլլայ բռնապետութենէն արկածելոց, ըլլայ սովեալներու, երկրաշարժէ տառապողներու և ըլլայ զանազան կրթական հաստատութեանց։

Իր առաւելութիւնը մասնաւորապէս այն եղած է, որ օգնութիւնները պէտք եղած ատեն ղրկուած են անմիջապէս, ապահով ձեռներով և ըստ կարի մեծագումար։

Միութեան ավօրական նպաստներէն և վերոյիշեալ գումարներէն դուրս է, սակայն, այս տարուայ մէջ իր հովանաւորութեան և նախաձեռնութեան տակ՝ Հայաստանի սովելոց և մանաւանդ Կիլիկիոյ դառնաղէտ դէպքերու զոհերուն համար՝ կատարած բացառիկ հսկայ հանգանակութիւնը, որ ապահովաբար հետևեալ գումարին պիտի չհասնէր, եթէ Բարեգործականը չըլլար անոր հոգին՝ մեծապէս պատուաբեր իր անուան։

Այդ բացառիկ հանգանակութիւնը՝ դեռ նորերս փակուած՝ հասաւ 53,988 ր., որուն 45,502 րուբլին Եգիպտոսէն։

Այնուամենայնիւ՝ այս բոլորի հետ միասին՝ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը յաւակնութիւն չունի դժբաղդաբար՝ իր պարտքը, իր բովանդակ և սրտագին պարտքը, կատարած ըլլալու հանդէպ հայրենիքին և մանաւանդ կիլիկեան անոք դժբաղդներուն, որոնց խեղճ կացութիւնը՝ մանաւանդ այս ցուրտ ձմեռին՝ աւելի քան երբէք սիրտ ծակող, հանրութեան բոլորանուէր աջակցութեան կը կարօտի։

Այս առթիւ ցաւօք կարդացինք «Մշակի» մէջ, որ Կովկասի մէջ շատերը կը դժուարանան եղեր իրենց նպաստները տալ Ադանայի արկածելոց, առարկելով որպէս թէ՝ անոնք նպատակէն դուրս վատնելու(?) կերպով կը գործածուին մեր այս ու այն հաստատութեանց ձեռքով։ Ահա, սակայն, մարմին մը, որ ամէն ապահովութիւն կը պարունակէ մէջ իր և ուրուն համար ունայն ու միտումնաւոր պոռոտախօսութեանց տեղ թիւերը և փաստերը կը խօսին։ Եթէ անվստահելիները կան, դժբաղդաբար, վստահելին ալ կայ. թող անոր հասցնեն իրենց լուման և ապահով մնան, թէ ան իր նպատակին պիտի երթայ անվրէպ։

Իսկ եթէ այս ալ տեսնել չուզեն, պիտի ստիպուինք հաւատալ, որ իրենց առարկութիւնները յետին միտքերով են՝ իրենց չկամութիւնը պարտկելու համար քշուած, որով և իրենք ալ իրենց քննադատած գործունէութեանց չափ պախարակելի և պարտազանց պիտի մնան։

Այս տեսութիւնը կը պարզէ, որ իր կենսունակութիւնն ու օգտակարութիւնը ցայտուն կերպով ապացուցած՝ Հայկական Բարեգ. Ընդ. Միութեան նման հաստատութիւն մը, եգիպտական ազատ կառավարութեան մէջ օրինաւորապէս ճանչցուած և ըստ կարի ապահովուած, պիտի կրնայ ըլլայ մեզ համար համազգային մարմին մը, մեր բիւրաւոր պէտքերուն բալասանը և իսկապէս հայոց Ալիանս Իզրայէլիթը։

Միք. Նաթանեան

Կահիրէ, 16 նոյեմբեր

գործունէութիւնը, որ դառնում է Շէյնի Բրբանիդը:

Նրանց օր առաջ հրապարակաւորված կարգերի հաղորդակցութիւնները, որոնցից դուրս երկաց, որ մեր գրական և վիճակագրական տեղեկութիւնները հաստատեցին, որ բժիշկ Բէյ է մեծերը պատասխանի վիճակ...

ԴՈՒՔՍ-ԲԺԻՇԿԸ

Հանգուցեալ դուքսը զինուորական կոչման էր նուիրուած: Սակայն ընտանեկան դժբաղդութիւնը ստիպեց նրան ուրիշ ճանապարհ ընտրել: 1867 թւին դիֆտերիտից մեռաւ դուքսի առաջին կինը, Սաքսօնիայի Եօհան թագաւորի աղջիկը: Նրա ծանր հիւանդութեան ժամանակ դուքսը խօսք տուեց բժիշկ դառնալ:

Նոր ասպարէզը մտաւ նա որպէս Միւնխէնի համալսարանի հասարակ ունկնդիր: Ապա աչքերի հիւանդութիւնները առանձնապէս գրաւեցին նրա ուշադրութիւնը և սկսեց ուսումնասիրել յայտնի մասնագէտների մօտ սկզբում Միւնխէնում, ապա Ցիւրիխում և Վիէննայում:

1872 թւին Կարլ Թէօդորը ստացաւ Միւնխէնի համալսարանի բժշկի պատուաւոր դիպլոմը:

Նուիրելով իրան աչքերի հիւանդութիւններին, դուքսը շուտով անուն հանեց, որպէս մասնագէտ: Ամառը նա ընդունում էր հիւանդներին նոյն հիւանդանոցներում, որ նա կառուցել էր իր բաւարական կալուածքներում, իսկ ձմեռը նա բժշկում էր Միւնխէնի կլինիկաներում. բոլոր օպերացիաները դուքսը ձրի էր կատարում և հիւանդները նրա հիւանդանոցներում դրսի հաշուով էին խնամվում:

Հանգուցեալ դուքսը մեծ ժողովրդականութիւն էր վայելում ոչ միայն Գերմանիայում, այլ և Աւստրիայում, ուր նա յաճախ գնում էր որպէս բժիշկ: Ներկայ տարվայ օգոստոսի 9-ին Բաւարիան սրտագին տօնեց իր դուքս-բժշկի 70-ամեակը:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

30 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ներքին գործերի մինիստրութիւնը մինիստրների խորհրդին երկու առաջադրութիւններ արեց—մինը՝ ռուսահպատակութիւնից դուրս հանելու նրանց, որոնք վայելում են ֆինլանդական քաղաքացու իրաւունքներ, երկրորդը՝ ռուս բնակիչներին ֆիննական քաղաքացիութիւն տալու մասին:

«Рѣчь» լրագրի խմբագիր Եէկինը ենթարկվեց 500 րուբլի տուգանքի «Դուէլ և եպիսկոպոսները» յօդուածի համար:

Խօլերայով հիւանդացան երկու, մեռաւ մի մարդ:

Կայարանում յանկարծամահ եղաւ Պետերբուրգի ուսումնարանական շրջանի նախկին շրջանային տեսուչ Աննենսկին:

ԱՍՏՐԱԽԱՆ: Ժանտախտը տարածվում է. մինչև նոյեմբերի 29-ը մեռան 15 հոգի:

ՄԻՆՍԿ: Անհագին ժողովրդի ներկայութեամբ մեծ շուքով թաղվեց „Минское Слово"-ի հրատարակիչ Շմիդը:

ՄՈՍԿՎԱ: Երկու օրում խօլերայով հիւանդացան 19, մեռան 10 հոգի հիւանդներ կան 50 հոգի:

ՍԱՄԱՐԱ: Վերելքի վրա երկաթուղու վագոնները պոկվեցին շոգեմեքենայից և շարժվելով ընդհարվեցին կայարանում կանգնած գնացքին. շատ վագոններ ջարդվեցին. կան վիրավորներ:

ՑԱՐԻՑԻՆ: Իլէոդօր աբեղային դատարանը դատապարտեց մի ամսով բանտարկութեան ոստիկանութեանը վիրաւորելու համար:

ՄԱԴՐԻԴ: Ամբողջ Սպանիայում տեղի ունեցան քաղաքային ընտրութիւնները, որոնք անցան լիակատար հանգստութեամբ: Առ այժմ պարզվել է, որ Մադրիդում և ուրիշ խոշոր քաղաքներում անցել են լիբերալները և հանրապետականները:

ՀՌՕՄ: Պարլամենտի նիստը՝ կառավարական դեկլարացիան լսելու համար՝ նշանակվեց դեկտեմբերի 10-ին:

ԼՕՆԴՕՆ: Հաստատվեց ուղղակի երկաթուղային հաղորդակցութիւն Կահիրէի և Կապշտադի միջև:

Թագաւորը ընծայեց մի մարգարտազարդ

...

Ծնողներ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՅԱՆ
Ա. ԲԱԼԱՅԱՆ
Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
Ներքին և ջղային հիւանդութիւններ.
Ընդունելութիւն
ամեն օր { առաւօտեան 9—12 ժ. երեկոյեան 5—7 ժ.
Միքայէլեան փողոց, № 27.
(ա. օ.) 1087. 100—36

ԲԺԻՇԿ
Խ. Բ. ՄԵԼԻՔ-ԷՅՆԱԹԵԱՆ
Մասնագէտ սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական և մաշկային հիւանդութիւնների: Հիւանդների ընդունելութիւնը առաւօտ ժամը 9-ից մինչև 10-ը, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7-ը:
Կոնկինսկայա փ., № 6, «Վէնգել» հիւրանոցի մօտ:
(Ն. Հ.) 955. 100—30

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ հիւանդութիւններ:
Ընդունելութիւն ամեն օր { 12—1 ժ. առաւ. 5—6 ժ. երեկ.
Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճաւճանիձէի:
(օ. մ.) 1216. 100—42

ԲԺԻՇԿ
Բ. ԱՂԱՄԱՐԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւնը՝
Ամեն օր) առաւօտեան 9—10½ ժ.) երեկոյեան 5—6 ժ.
Սոլոլակ, Ռտիշչեվսկայա փողոց, № 17.
(Ե. Շ.) 1256. 8—3

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
Սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւն
ամեն օր { առաւօտեան 12½—2. երեկոյեան 5—7.
Կիրակի օրերը միայն առ. ժ. 11—12½.
Հասցէն Սոլոլակ, Բէհբութեան փ., № 33.
(ա. օ.) 1044. 100—43

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՂԲԻՒՐ [illegible]
Հասցէն Тифлисъ, Редакція «АГБЮРЪ».
(1) 1241. 5—4

ՀԱՅԱԳԻՏԻՍ ԴԻՊՔ

7 ՌՈՒԲ. 25 ԿՈՊԷԿՈՎ

ուղարկում ենք ձմեռ. 2 զգեստ. «ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՏՐԻԿՕ» բրդից, ամուր և մօդային կտոր, 2 արշ. լայն., 4¼ արշ. երկար. տղամ. ամբողջ զգեստի համար և 8 արշ. «Տ ր ի կ օ Պ ա ն ա մ ա» կանանց ամուր և էլեգենտ զգեստի համար, հանդերձ ճանապարհածախքով (առանց կանխավճ. և բիւկի). չը հաւանված դէպքում փարրիկան փողը վերադարձնում է: Վերադիր վճարի համար աւելորդ հաշվում է 16 կոպ., իսկ Սիբիր՝ 85 կ. աւելի: Հասցէագրել՝ Въ фабрику А. КИВМАНА, Лодзь № 43.
Թղթակցութիւնները ռուսերէն կամ գերմաներէն:
(Հ.) (В.76351) 1283. 2—1

ԵՂԲ. ԱՎԱՍԱՐԳԻՍՕՎՆԵՐԻ

այգին բաց է թողնում արտասահմանեան, ռուսական և տեղական լաւ տեսակի մրգատու ծառեր ու դէկորատիվ բոյսեր:
Հասցէն՝ Ст. Скра (Зак. ж. д.). Կատալօգը ուղարկվում է ՁՐԻ:
(Հ. Կ.) 1105. 15—13

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԲՈՒԺԱՐԱՆ

30 ՄՇՏԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐՈՎ ԵՒ ԾՆՆԴԱԲԵՐԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔՆԵՐՈՎ
Կսէնիեվսկայա փող., № 7, սեփ. տ., «ՎԵՑՑԵԼ» հիւրանոցի մօտ: Տէլէֆօն № 590.
Հիւանդներին ընդունում են հետևեալ մասնագէտ բժիշկները.

ԳԱՄԲԱՇԻՁԷ Վ. Դ.—ներքին եւ երեխ., ամեն օր, բացի կիրակի օր., 11—12 ժ. ցեր.:
ԳԵԴԵՎԱՆԻ Մ. Ա.—ջղային եւ ելեկտր., երկուշ., չորեքշ., ուրբաթ, 10½—11 ժ. առ.
ԳՈՒՐԿՕ Ա. Գ.—ներքին, շաբաթ՝ 1—2 ժ., կիրակի՝ 11—12 ժ.:
ԿԱՐՇԻՆ Ա. Ա.—կաշուի եւ վեներ., ամեն օր, բացի կիրակի օր., 2½—3½ ժ. ցեր.:
ԿԻԿՕՁԷ Տ. Ս.—ներքին, երկուշաբ. և ուրբ. 9—10 ժ. առ.:
ՄԱՂԱԼՕՎ Գ. Գ.—ներքին, երեքշ. և շաբաթ, 10—12 ժ. առ.:
ՄԱՆՍՎԷՏՕՎ. Վ. Մ.—ներքին, երկուշ., հինգշ. և շաբաթ, 1—2 ժ. ցեր.:
ՄԵԼԻՔՕՎ Ն. Մ.—վիրաբուժ. եւ կանանց, ամեն օր՝ 12—1 ժ. ցեր.:
ՄՈՒՍԽԷԼՕՎ Վ. Ս.—աչքի, երկուշ., չորեքշ. և ուրբաթ, 2—2½ ժ. ցեր.:
ՓԻՐԱԴՕՎ Ր. Բ.—վիրաբուժ., ամեն օր՝ 11—12 ժ. առ.:
ՊՕՊՕՎ Բ. Ս.—ականջի, կոկորդի եւ քթի, ուրբաթ, 2—2½ ժ. ցեր.:
ՐՑԽԻԼԱՁԷ Ն.—ատամի, ամեն օր՝ 9—10 ժ.
ՍՕԲՕԼԵՎՍԿԻՅ Գ. Վ.—վիրաբուժ., ամեն օր՝ 10—11 ժ. առ.:
ՏԻԿԱՆԱՁԷ Ի. Ե.—կանանց եւ մանկաբ., ամեն օր՝ 1—2 ժ. ցեր.:

Բաժանմունքն ունի միկրօ-քիմիակ. և բակտերիօլ. հետազօտութիւնների համար լաբօրատօրիա: Կառավարում է ավագ. բժ. Ն. Գ. Ֆէօդօրօվ: Խորհրդի վճ. 50 կ.: Ստացիօն բաժան. 2 ր. օրած: Օպերացիաները. համախորհ., էլեքտր., մասսաժ., ծաղկի պատուաստ., ծծմայրերի քնն. և այլն առանձին վճարով:
(Հ. ու. Կ.) 1017. 100—35

ՎՕԿԶԱԼՆԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԲՈՒԺԱՐԱՆ

Երթևեկ հիւանդ. համար ամեն օր, Վօկզալնայա 8, տ. Ենֆիաճեանցի, տէլէֆօն 695.

Ս. ՎԱՇԱԿՄԱՁԷ ատամնաբոյժ, ամեն օր, 9—10 ժ. առ.:
Ի. Դ. ԳՕՄԱՐԹԵԼԻ ամեն օր, ներքին և երեխաների, 2—3 ժամը:
ԴԻԱՍԱՄԻՁԷ սիֆիլիս, վեներ. եւ կաշուի հիւ. ամեն օր, 11½—12½ ժ.
Ն. Մ. ՄԵԼԻՔՕՎ ամեն օր, խիրուրգիական և կանանց հ., 1—2 ժամը:
Բ. Ա. ՊՕՊՕՎԵԱՆ ամեն օր 12—1 ժ. բացի կիրակի օրերից, կոկորդի քթի և ականջի:
Վ. Ս. ՄՈՒՍԽԷԼՕՎ երեքշաբ., հինգշաբ. և շաբաթ օրերը, 2—2½ ժ., աչքի հիւանդ.:
Ն. Գ. ՖԷՕԴՕՐՕՎ ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի օրերից, 11—12 ժ., ներքին և երեխայոց հիւանդ.:

Հիւանդանոցում կատարվում են միկրոսկոպիական, բակտերիոլոգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս ծաղկի պատուաստում և ծծմայրերի քննութիւն: Վճարը խորհրդի համար 50 կոպէկ:
(Հ. ու. Կ.) 1032. 100—34

Կովկասեան ընկերութիւն «ՍԱԼՐՕ»

Սրանով յայտարարում է, որ ... № 1—25 կ., № 2—30 կ., № 3—40 կ., № 4—50 կ., № 5—1 ր. ... Տէլէֆօն № 720.
(ա. օ.) 1280. 3—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
ՅԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ
ԾՈՑԻ և ՊԱՏԻ
1910 Թ.
„ՇԻՐԱԿ"
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ
XII տարի

Բոլորովին նոր յաւելուածներով, ճոխացրած ու հարստացրած և գունաւոր պատկերներով զարդարված: Դիրքն ու ծաւալը եղած բոլոր հայ օրացոյցներից մեծ և արտաքինով շքեղ: Երեսների թիւը 320:

ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ պարունակում է մուրհակների օրէնքներ և օրինակներ, չափ և կշիռ, դրամն եւ: Դրոշմաթուղթ, բնակարանի հարկ, վարձատրութիւն դատական պրիստաւների, նոտարների, երդուեալ-հաւատարմատարների: Պօստ և հեռագիր, պօստային օրէնքներ, խնայողական դանձարաններ և մարկաներ: Զինուորական օրէնքներ, նորակոչ զինուորների չափ, անցագիր և բոլորի տեսակները: Կտակի, արդեգրութեան օրէնքներ կտակի, պայմանագրերի, վաճառականական նամակների օրինակներ: Ճանապարհորդական—երկաթուղի, շոգենաւերի և պօստային կառքեր: Տնտեսական և աշխարհագրական գիտելիքներ—արեգակնային դրութիւնը, արեգ, մոլորակներ, երկիր, գիսաւորներ, ասուպներ, երկնաքարեր: Մարդու ծագումը (լուսաբանված պատկերներով, վիրաբուժութեան առաջադիմութիւնը, նշանաւոր երկրաշարժներ, գիտեր: Առողջապահ.—երկարակեցութեան գաղտնիքը, կեանքի տասնաբանեան, սառը ջրի օգտակարութիւնը և օգտվելու կանոններ, առաւօտեան և ... խրատներ, թող վաղեն մանուկները, մաքրութեան նշանակութիւնը: Ի՞նչ ենք ուտում մենք, մեր ընդունած սննդի կեղծիքները: Գիւղատնտեսական—մեղուաբուծութեան շահաւէտութիւնը, խորհուրդներ թռչնաբուծներին: Կաթնատու կովերի ընտրութիւնը, նրանց կերակրելու ձևը, ինչպէս պէտք է կթել կովերը: Ընտանի կենդանիների փորլուծի և դարաղի դէմ կռուի միջոցներ: Ձերմապահական խրատներ: Ի՞նչ է գեմատոգեն. գեմատոգէնի տնտեսական նպատակները: Ի՞նչ է կօսմեորոլոգիա: Ազգերի կրօնների պատմութիւնը: Աֆորիզմներ պատանութեան մասին: Այլևայլք—մարդկանց, կենդանիների երկարակեցութիւնը, մեռելների յուղարկաւորութիւնը զանազան ազգերի մէջ, պարսից շահի սուրբ, հայ և պարսկերէն նման բառեր, առանց «ա» տառի հատուածներ: Հետաքրքրական խաղեր, պարապ ժամերի զբօսանք, զուարճալի վիճակարան: Կենսագրութիւններ—աշրղ Ջիւանի, բարեգործներ՝ Ալ. Մանթաշեան, Յ. Խուդադեան, Ե. Բուդաղեան, Տ. Աֆրիկեան, Ռ. Անանեան, Յ. տ. Ք. Տէր-Դաւթեան, Ա. Մատինեան իրանց գունաւոր պատկերներով:

ԱՌԱՆՁԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ—Իզմիրլեան Կաթողիկոսի ուղևորութիւնը Կ. Պոլսից մինչև Էջմիածին և օծումը, Վեհի գունաւոր պատկերով

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԻ առաջին երեսների վրա տպագրված են մեծ տառերով թէ երբ պետական հիմնարկութիւնները փակ են. այլև ընտիր մտքեր, աֆորիզմներ, հարուստ ժամանակագր. և բանաստեղծ. փոքրիկ հատուածներ: Երկրորդ երեսների վրա ազգային տօների բացատրութիւններ, գիտական նորութիւններ, բնութեան երևոյթների բացատրութիւններ, առողջապահական, բժշկական խրատներ, արհեստների վերաբերեալ օգտակար գիտելիքներ, աշխարհի ազգերի կեանքից զուարճալի պատմութիւններ, պատմական նշանաւոր դէպքեր հայկական, ռուսական և այլ ազգերի կեանքից, հետաքրքրական թւեր և տեղեկութիւններ: Ազգային քնար—բանաստեղծութիւններ, ալբանական ռոմանսներ, աշուղական խաղեր, սիրոյ երգեր, հետաքրքրական տեղեկութիւններ բուսական և կենդանական աշխարհից, աստղաբաշխական նորութիւններ, զուարճալի անեկդոտներ մեծ մարդկանց կեանքից: Խոհարարական խորհուրդներ, գիւղատնտեսական գիտելիքներ, տնային խաղեր: Ժողովրդական առածներ, երգեր, լէլէներ, երգիծաբանական հատուածներ, ծիծաղաշարժ նոր առակներ և այլ հետաքրքրական տեղեկութիւններ:

ՏԱԽՏԱԿԸ պատրաստված է լիտոգրաֆիայում մի քանի գոյնով. ներկայացնում է «Հայաստանը և հայի անցեալ փառքը»: Հայ թագաւորների և իշխանների պատկերները—Հայկ Նահապետ, Արամ քաջ, Պարոյր Հայկազն, Տիգրան Երուանդեան, Վաղարշակ Արշակունի, Արտաշէս Աշխարհակալ, Տիգրան Մեծ, Աբգար Եդեսիոյ, Վռամշապուհ, Աշոտ Բագրատունի, Աշոտ Երկաթ, Սմբատ Զահնշահ, Ռուբէն իշխան Կիլիկիոյ, Լևոն Ա., Լևոն Զ. վերջին թագաւոր հայոց. պատկերները մեծ մասամբ իրանց դրամներից են վերցված:

Գները՝ պատինը—50 կոպ., ծոցինը—20 կ., գումարով գնողներին զեղչ:

Դիմել՝ Александрополь, типографія «Ширакъ», Карапету Апинянъ. Արտասահմանից—Alexandrople, Karapet Apiniane (Caucase).

Ալէքսանդրապոլում չը դիմել ուրիշ ոչ մի հասցէով:

Ցանկացողներին աւելի մանրամասն տպագրված բովանդակութիւնը կուղարկվի ձրի:
(Հ.) 1101. 8—7

200 ՌՈՒԲԼԻ ՆՈՒԷՐ ԵՆՔ ՏԱԼԻՍ

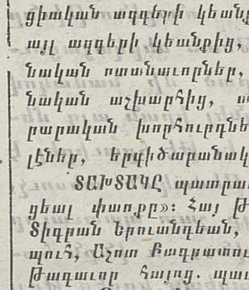

ով կապացուցի, թէ մեր ապրանք չէ համապատասխանում գնին. 12 ր. տեղ 3 ր. 95 կ. ուղարկում ենք 17 անհրաժեշտ արժէքաւոր իր 1) ան պոզպ. ժամ. անկեր կամ կանանց ց լինդ., 40 ժ. մէկ առանց բանալի լարվող ժամ., 8 տարվայ երաշխաւոր. 2) գեղեցիկ, չը սևացող շղթայ. 3) նոյնպիսի բրէլօկ. 4) պամշի պարկ, ժամ. փչանալուց պահելու. 5) կօշուի նորաձև քսակ 6 բաժ. 6) շահաւէտ նորոյթ—ամերիկեան անվտանգ «Ռաներա» ածելի, որով ամեն ոք կարող է անվնաս և շատ հեշտ սափրվել. 7) սափրվելու վրձին. 8) նիկէլի թաս. 9) ածելին սրելու փոկ. 10) գեղ. գուլէ մատանի «Օպալ» քարով. 11) Պարիզի նորոյթ «Պլաստօգ», որը բնականօրէն ցոյց է տալիս զանազան տեսարաններ. 12—17) 6 հատ հետաքրքրաշարժ նկարներ «Պլաստօգի» համար: Այս բոլոր իրերն ուղարկում ենք միայն 3 ր. 95 կ., 2 զարնիտ. 7 ր. 40 կ., պատուէրն ստանալուն պէս, վեր. վճ. և առանց կանխավճ. նոյնպիսի զարնիտ., աւելի լաւ մեխանիզմ ժամոց. 4 ր. 50 կ. 2-ր 8 ր. 50 կ.: Յիշեալ զարնիտուրը փակ ժամացոյցով՝ 1 ր. թանգ: Ճանապ. 40 կ. (Սիբիր 75 կ). Հասցէն Т-во ЗАРЯ Варшава.
Խնդրում ենք հասցէն կարել և կպցնել ծրարի երեսին:
(В. 63520) 1019. 11—9

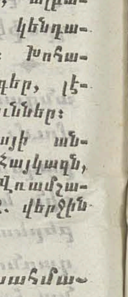

Еженедѣльный литературно-художественный журналъ

„ОГОНЕКЪ"
въ 1909 году далъ
оригинальные рисунки
РУССКИХЪ
художниковъ:
Ю. Арцыбушева, Л. Бакста, Альб. Н. Бенуа (акад.), С. Бржуховскаго, П. А. Брюллова (акад.), Бухгольца, Вещилова, Н. Н. Герардова, И. М. Грабовскаго, С. В. Животовскаго, Е. С. Зарудной-Кавосъ, В. Зауерлендера, С. М. Зейденберга, Г. О. Калмыкова, Л. К. Корвина, А. Любимова, В. Е. Маковскаго (проф.), А. В. Маковскаго, Г. Мизернюка, М. О. Микѣшина (акад.), В. Михайлова, Н. К. Пимоненко (акад.), С. Плошинскаго, Рериха (акад.), Рубо (проф.), И. Е. Рѣпина (проф.), Н. С. Самокиша (акад.), Е. П. Самокишъ-Судковской, М. Слѣпяна, С. С. Соломко, князя П. Трубецкого, Г. Хитрово, Г. Шаха, А. Р. Эберлинга и мн. др.
Стихотворенія русскихъ поэтовъ:
К. Бальмонта, А. Блока, П. Быкова, С. Городецкаго, Н. Лаврова, Вл. Лебедева, Вл. Ленскаго, К. Н. Льдова, А. Мейснера, Д. Ратгауза, А. Рославлева, К. М. Фофанова, Дм. Цензора.

„ОГОНЕКЪ"
въ 1909 году далъ
оригинальн. произведенія
РУССКИХЪ
авторовъ:
В. А. Авсѣенко, „Перлъ созданія", разсказъ. П. Боборыкина, „Прибрать ее" и „Двойка", разск. А. Будищева, „Смагинъ", разск. Максима Бѣлинскаго, „Маруся", разск. И. М. Василевскаго, „Затѣмъ, что молніи сверкали...", разск. В. Гордина, „Страхъ", разск. Сергѣя Горнаго, „Весной", этюдъ. А. Грузинскаго, „Анни", разск. В. Евсѣева, „Верблюдъ", разск. А. Ефимова, „Звѣри", мон. А. Е. Зарина, „Тайна гр. Девьера", „Приманка на кровь" и „Пьяные сны", разсказы. В. Ленскаго, „Изъ весенняго дневника", разсказъ. И. Николаева, „Жертва турнира", разсказъ. Г. Т. Сѣверцева-Полилова, „Да ну, Иванъ...", разсказъ. К. М. Фофанова, „Какъ получаютъ жалованье", этюдъ. Дм. Цензора, „Самоубійство", разсказъ. Н. Черкасова, „Аннита", разсказъ. Н. Юрьева, „Новое счастье", разсказъ. І. Ясинскаго, „Подъ небесами" и „Долина розъ", разсказы.

„ОГОНЕКЪ"
(3-ій годъ изданія).

Вводя почти въ каждомъ №-рѣ новыя усовершенствованія, расширяя до неизвѣстныхъ ранѣе въ Россіи размѣровъ сѣть своихъ собственныхъ корреспондентовъ — художниковъ и фотографовъ, помѣщая преимущественно собственные рисунки и снимки почти исключительно на злобу дня, знакомя читателей съ новинками всемірной литературы и помѣщая оригинальныя произведенія лучшихъ русскихъ писателей, Редакція „Огонька" создала совершенно новый, неизвѣстный ранѣе типъ дешеваго, но вмѣстѣ съ тѣмъ изящнаго литературно-художественнаго еженедѣльника.

„ОГОНЕКЪ"
въ 1909 году далъ
выдающіяся произведенія
ИНОСТРАННЫХЪ
авторовъ:
Вилье-де-Лиль Адана, „Тайна эшафота", „Страшный сотрапезникъ", разск. и „Женщина будущаго" Эдисона, фантастич. романъ. Габріэля д'Аннунціо, „Тото", новелла. Г. Атертона, „Герой или убійца", разсказъ. Германа Бара, „Шушу", новелла. Д-ра Бресселя, „Сонъ сэра Феркетта", разск. П. Бурже „Сдержать-ли слово?", пов. Вебера, „Воспитаніе министра", романъ. Г. Вида, „Плоть немощна", разск. О. Вольбрюка, „Смерть герцога Доуэнскаго", разск. Ф. Герчега, „Чортъ и баронъ", разск. Г. Гольштеттера, „Гильотина помилованія", разск. Л. Гордона, „Вылечилъ", разск. Г. Зудермана, „Пѣснь пѣсней", романъ. Эльзы Іерузалемъ, „Изъ мрака къ свѣту", романъ. Кенигсбрунна-Шаупа, „Богумилы", боснійскій романъ. Карагіала, „Счастливчикъ", эск. П. Комбье, „Онъ ничего не узнаетъ", разск. Д-ра І. Крондбауэра, „МельникъКорибутъ", разск. Дж. Ланкастера, „Нѣтъ возврата", австрал. разск.

„ОГОНЕКЪ"
въ 1909 году далъ
выдающіяся произведенія
ИНОСТРАННЫХЪ
авторовъ:
К. Ласвица, „На двухъ планетахъ", ром. К. Леве, „Моя квартира", очеркъ. М. Левела, „Цѣною жизни", разск. Д. Легюэра, „Убійца въ перчаткахъ", романъ. Ж. Лорранъ, „Пѣснь цыгана", разск. М. Мана, „Блестящая карьера", разск. Ренэ Мозеруа, „Маркиза Глорита", повѣсть. К. Мусманъ, „Матадора", повѣсть. Неруда, „Вампиръ", разсказъ. Г. фонъ-Омптеда, „Бѣдная дѣвочка", разск. Адольфа Пауля, „Четыре совы", романъ. Р. Ранцау, „Учитель словесности", новелла. Эм. Рассмуссена, „Маффія", романъ. Б. Рютенауэра, „Ангелъ-хранитель короля", разсказъ. Матильды Серао, „Мегариде", неаполит. легенда. Уиптона Синклера, „Метрополисъ", повѣсть. Ант. Хонъ, „Онъ—я, а я—не онъ", разсказъ. Е. Шампола, „Мужъ Симоны", романъ. К. Г. Штробля, „Месть Будды", разск. Ганса Эверса, „Тофарская невѣста", разсказъ. „Завѣщаніе Станиславы д'Аспъ", повѣсть.

Цѣна отдѣльнаго №-ра „Огонька" **5 коп.**
Требуйте у всѣхъ газетчиковъ, въ кіоскахъ и на станціяхъ жел. дорогъ.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА на 1910 г
ПОДПИСНАЯ ЦѢНА на „ОГОНЕКЪ" съ пересылкой въ Россіи: 2 р. 50 к. на годъ, 1 р. 25 к. на полгода, 65 к. на 3 мѣсяца.

Главная Контора изданія **С. М. Проппера**
С.-Петербургъ, Галерная ул., собств. домъ, 40.

(2, 12) (П. 159328) 1281. 2—1

Электропечатня Ав. Мугдусіакопова съ С-ми. Большая Ванкская № 3.